...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй ...рховно Совбедэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

№ (6298) | 1951 оной июнийн 3, воскресенье | Сэн 20 мүнгэн

ОЛОНИИТЭТЭЙ ХОЛБООГОО ГЭШЭГҮЙГӨӨР БЭХИЖҮҮЛХЭ

...ой бүхы республиканууд, область... болон районуудта ябуулагдажа ... ажахын ба культурна байгуу... үргэн ехэ дэлайса хадаа өөһэ... хүтэлбэрилхы ажал-ябуулгын ... саашадань дээшэлүүлхые, пар...-эмхидхэлэй ба партийно-политичес... хүдэлмэриие улам һайжаруулхые ню... партийна организацинуудһаа эринэ. ...йна комитет бүхэндэ мүнөө ехэхэн ...нүүд табигдажа байна. Эдэ эрил...эй гол шухалань хадаа партийна ...тэтэй, бүхы ажалшадтай холбоо... гэшэгүйгөөр бэхижүүлжэ байха ... болоно, юуб гэхэдэ, большевисте... хүтэлбэриин хүсэниинь ба илагдаша... олониитэтэй таһаршагүй холбоо... байлгаһаа дулдыдадаг.

...партийна хүтэлбэрилхы органуудай ...эрилхы хүдэлмэриие улам опе... ба тодорхой болгохын, заседа... ба канцелярска талыень улам ...хын тулада тэдэниие доодо ша... хүдэлмэридэ ойротуулха» хэрэгтэй ... нүхэр Сталин ВКП(б)-гэй XVIII ... дээрэ хэлээ һэн.

...тийна хүтэлбэрилэгшэдэй комму...нүүдтай ба үргэн ниитэ хүдэл...шэдтэй, колхозниггууд ба интеллиген... ходоодоо сэхэ харилсаатай байха ... болбол нютагуудтахи хэрэгүүдэй ... бодото байдалые мэдэжэ байха, ...ынгөө хүдэлмэридэ олониитын ай... баян дүй дүршэлдэ түшэглэхэ, ... шэнэ ба түрүү юумэнүүдые саг ... дэмжэжэ, дутагдалнуудые саг ... элирүүлжэ ба зайлуулжа байха ... боломжо партийна комитедүүдтэ ...ог.

...КП(б)-гэй Центральна Комитедэй ...инуудые бэелүүлэн, нютагай пар... органууд хадаа өөһэдынгөө хүтэл...хы хүдэлмэриие улам оперативна ...тодорхой болгохо талаар ехэхэн юумэ ... Гэбэшье, хэдэн областьнуудай һая... үнгэргэгдэһэн партийна конферен... дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, ... партийна комитедүүдэй үдэр бү... ажал-ябуулгада бага бэшэ дутаг... үшөөл бии байһаар.

...рим партийна комитедүүд болбол ...йна организацинуудтай нигта хол... байжа, ёһотой творческо хүтэлбэри ...ха ябадалые олон тоото ба заримдаа ... хооһон заседанинуудай болон зүб...үүдээр, угаа олон директивэнүүдээр ...нэ. Иимэрхүү методууд партиин ...ровскэ ба Бурят-Монголой обкомуу... ажал-ябуулгада һая хүрэтэр бии ... Тус обкомууд городской ба район... партийна организацинуудтай холбоо ... байжа, нютагуудтахи хэрэгүүдэй ... байдалые шудалдаггүй байгаа. Тэ... зарим райкомууд болон горкомуудай ...-ябуулгада байһан ехэхэн алдуунууд ... дутагдалнуудые хожомдожо мэдэ... хүдэлмэриин зарим участогуудтахи ...нүүдэй шалтагаануудые элирүүлээ... ба элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые ...үлхэ ябадал туйлажа шадаагүй бай...

...рим партийна хүдэлмэрилэгшэд ...анинууд болон тогтоолнуудай ... байха ябадал хадаа оперативна хү...риин ба шанга хүдэлмэриин тэмдэг ... гэжэ тоолодог байна. Үнэн хэрэг ... олон тоото заседанинууд халаа ... ба правительствын тогтоолнуудые ...үлхэ талаар хэгдэхэ эмхидхэлэй ...-ябуулгаһаа хүнүүдые зайсуулна. ...тельска үймөөн ба саарһа бэшэлгэ ... гүйсэдхэлые ходоодоо шалгажа бай... ...алай һайнаар табигдаагүй, нюта... ...тай холбоо багатай газарта ...аа ехээр дэлгэрэнхэй.

...ерсонско городской партийна конфе... дээрэ делегадууд партиин горко... хүдэлмэриин буруу методүүдые ...жэлһэн, тусхайлхада, эхин орга...нүүдтай тэрээнэй барисаа муу... байһаниие зааһан байна. Конферен... һүүлээр горкомой бюро болбол ...адуудай шүүмжэлэлтэ ажаглалта...ые бэелүүлхэ талаар хэмжээ... органуудай үргэн ехэ түсэбүүдые ...һон байна. Гэбэшье, тэрэ гэһээр ... һара үнгэрөө, теэд түсэбүүдые ...үлхэ талаар юумэ хэгдээгүй. ...комой хүдэлмэрилэгшэд тон ехэ са... ...рдынхи хэбээрээ кабинедүүдтээ ... үнгэргэнэ, докладной записка...ые ба шэнэ шиндхэбэринүүдэй ...нүүдые зохёолгоор, элдэб зүйлэй ... мэдээнүүдые суглуулгаар горкомдо ... бүри шахуу үнгэргэгдэжэ байдаг ... удаан заседанинууд болон зүблөө...үүдтэ хабаадалгаар ехэнхи сагаа үн...рэнэ.

Коммунистнуудтай, олониитэ ажалшадтай үргэлжын нигта холбоотой байлга, предприятинуудай, колхозуудай, МТС-үүдэй партийна организацинуудта ошожо байлга, райкомой пленумүүдтэ, партийна эдэбхитэдэй суглаануудта, ажалшадай суглаануудта хабаадажа байлга гээшэ партийна хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй уялга мүн. **«Зүбөөр хүтэлбэрилхын тула,**—гэжэ нүхэр Сталин һургана,—**хүтэлбэрилэгшэдэй дүй дүршэлые партийна олониитын дүй дүршэлөөр, хүдэлмэришэн ангиин дүй дүршэлөөр, ажалшадай дүй дүршэлөөр, «жэжэхэнүүд хүнүүд» гэдэгүүдэй дүй дүршэлөөр баяжуулха шухала».**

Арад зоной үмэнэ политическэ элидхэлнүүдые партийна хүдэлмэрилэгшэдэй саг сагта хэжэ байха ябадал тон шухала. Жэшээлхэдэ, Белоруссида партийна олон комитедүүд партийна, советскэ ба ажахын харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө ажалшадай суглаанууд дээрэ элидхэлнүүдые хэжэ байха ябадалые системэ болгоһон байха юм. Олониитын үмэнэ хаа-яа үгэ хэлэдэг хүтэлбэрилэгшэдэй мүнөөшье бии байһаниинь гэмшэлтэй.

Партиин райкомууд болон обкомуудай зүгһөө колхозно партийна эхин организацинуудые хүтэлбэрилгын практикые хэдэ хэдэн районуудта эрид һайжаруулха ябадал эригдэнэ. Хүдөө ажахын жэжэ артельнүүдые томодхоһоной эсэстэ колхозно партийна организацинууд олон гэшүүдтэй боложо, деревнидэ партийна хүдэлмэри дэбжүүлхэ шэнэ арга боломжонууд бии болоо. Гэбэшье, колхозуудта партийна томо организацинуудай байгуулагдаһанай эсэстэ деревнидэхи партийно-политическэ хүдэлмэри өөрөө һайжархагүй. Колхозно партийна организацинуудай зарим секретарьнууд хадаа хүдэлмэриин шухала дүй дүршэлгүй тула оперативна ба тодорхой туһаламжа хэрэглэнэ. Партиин райкомууд болон обкомууд хадаа колхозно партийна организацинуудтай хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүү нигта холбоотой байха зэргэтэй. Колхозуудта партийна органой хүдэлмэрилэгшын ошолго бүхэн хадаа эхин организациин ажал-ябуулгын эдэбхитэй болохо ябадалда, тэрээнэй эдэбхитэдые партийна хүдэлмэриин дүй дүршэлөөр баяжуулха ябадалда туһалха зэргэтэй.

Нютагай партийна органууд болбол гээгдэнги районууд болон колхозуудта онсо анхарал хандуулха ёһотой. Зарим областной ба районно хүтэлбэрилэгшэдэй гээгдэнги районуудта ба колхозуудта ошохо ябадалһаа зайсажа, хүдэлмэридэхи дутагдалнуудтай тэмсэхэ ябадалда коммунистнуудай болон колхозниггуудай анхаралые элсүүлгэдэ өөһэдөө бээрээ хабаадангүй, хоёрдохи шатын хүдэлмэрилэгшэдые тиишэнь эльгээдэг ябадалтай эбсэхын аргагүй.

Партийна органуудай тон түрүүшын үүргэ юуб гэбэл, кадрнуудые, бүхы коммунистнуудые гүрэнэй ба партийна жаяг заршамые тон наринаар сахилгын сурталаар, большевистскэ шүүмжэлэлэй ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй, хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэй байлгын ба дутагдалнуудтай эблэрдэггүй байлгын сурталаар хүмүүжүүлхэ ябадал болоно.

«Большевигүүдэй хүсэниинь, коммунистнуудай хүсэниинь юуб гэбэл,—гэжэ нүхэр Сталин һургана,—**тэдэнэр хадаа манай партиие партийнабэшэ олон миллион эдэбхитэдээр хүреэлүүлжэ шадана. Бидэнэр, большевигүүд, хэрбээ олон миллион партийнабэшэ хүдэлмэришэдэй ба таряашадай этигэлые партиин талада татан элсүүлжэ шадаагүй һаа, мүнөө байһан эдэ амжалтануудые туйлажа шадахагүй байгаабди. Тиин энээнэй түлөө юун хэрэгтэйб? Энээнэй түлөө партийна хүнүүдэй партийнабэшэ хүнүүдһээ бэеэ далдалхагүй, партийна хүнүүдэй өөһэдынгөө партийна хүреэ соо хорохогүй, партийна байһандаа бэеэ үргэхэгүй, харин партийнабэшэ хүнүүдэй голосые шагнаха, өөһэдөө партийнабэшэ хүнүүдые һургахаһаа гадна, мүн тэдээнһээ һургаал абаха хэрэгтэй».**

Олониитэтэй нигта холбоогоо бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэдээ партийна организацинууд болбол бүхы коммунистнуудай эдэбхиие ба творческо ажал-ябуулгые бүри дээшэнь үргэхэ, партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриин шэнэ дэбжэлтэ, коммунистическэ байгуулалтада шэнэ амжалта туйлаха байна.

(«Правдын» майн 31-нэй түрүү бэшэгһээ).

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗУУДТА ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын 1951 оной июнийн 1-нэй мэдээн

Аймагууд	Бүхы ороохото культурануудай тарилга (процентээр)	Тэрэнэй тоодо шэниисэ тарилгаар (процентээр)	Пар хахалалга (процентээр)
Хэжэнгын	94,8	96,4	24,7
Яруунын	88,7	75,9	22,9
Закаменай	88,6	98,3	39,0
Байкало-Кударын	87,8	96,6	26,4
Түнхэнэй	87,2	98,0	18,0
Заиграйн	83,1	101,0	47,7
Кабанскын	81,1	102,3	33,4
Хоринн	79,6	98,9	24,3
Баргажанай	78,9	103,0	17,1
Иволгын	78,2	100,2	33,8
Сэлэнгын	77,7	110,3	40,6
Прибайкальска	76,8	85,6	7,9
Зэдын	75,7	80,0	26,1
Кяхтын	75,2	121,7	20,1
Ториин	75,0	85,0	19,7
Курумканай	75,0	105,7	2,2
Тарбагатайн	70,7	94,6	19,1
Бичурын	70,4	94,1	26,1
Мухаршэбэрэй	67,8	105,6	12,7
Кударын	58,8	85,6	8,6

Механизаторнуудай жэшээтэ ажал

Сталинай нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой таряанажалай № 2 бригадын поли дээрэ Хэжэнгын МТС-эй № 12 тракторна бригада (бригадирынь Дашинима Эрдынеев) хүдэлмэрилнэ. Энэ бригада тарилгын түрүүшын үдэрһөө эхилэн хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэжэ шадаһанай ашаар горьтой амжалта туйлаа.

Бригадын механизаторнууд сагаа зүбөөр хэрэглэжэ, баян техникэеэ хүсэдөөр ашаглана. Бүхы машинануудынь 2 халаанда хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр тарилгын үе соо тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые 33 процент дүүргээ.

Бригадын механизаторнууд 530 гектарта таряа хаяһан, 371 га газар хахалһан, 734 гектарта культиваци, 163 га газарта дисковани хэһэн байна. Мүнөө бригадынхид пар хахалалга үргэнөөр ябуулжа байна.

Хабарай тарилгын үедэ бригадын трактористнууд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилөө. Жэшээнь, ДТ—54 тракторта ябадаг трактористнууд С. Аюржанаева ба Галан Гашинов гэгшэд 230 гаран гектар (зөөлэн хахалалгаар) элдүүрилһэн байна. Тиихэдэ колесно тракторта ябадаг Бальжинима Батомункуева —107 гектар, В. Галсанов —126 гектар, Бабу Базаров —143 гектар элдүүрилһэн байха юм. Эдэнэр ехэхэн тооной горючи ба түрхихэ материалнуудые алмаһан байна.

Ц. Дубшанов.

Хабарай тарилга

Гээгдэлээ дары усадхаха хэрэгтэй

Хабарай полевой хүдэлмэриие агротехническэ эрхим болзорнуудта үнгэргэхэ бүхы арга боломжотой байбашье, Хориин аймагай «Путь Сталина» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Ж. Ширапов) гүнзэгы таһалдалда оронхой. Энэ колхоз 757 гектар ороохото культурануудые тариха түсэбтэй аад, майн 28-най байдалаар миил 380-аад гектар тариһан байна. Энээнэй унжагайрһан нэгэ шалтагааниинь юуб гэхэдэ, 500 центнер үрһэеэ «Заготзерногой» пүнктнүүдһаа асаржа шадаагүй. Түс колхозой поли дээрэ 4 трактор хүдэлмэрилнэ. Тиихэдэ, хэдэн морин сеялкэнүүд, плугууд, мори унаанууд, хүдэлмэришэд байбашье энэ ехэ хүсэн тарилгада табигданагүй. Үрһэ зөөлгын муугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ хэдэн хоногоор тракторна сеялкэнүүд миин хэбтэнэ. Правлениин гэшүүн нүхэр Будажапов үрһэ асархаа ошоод, Улан-Удээр 6—7 хоногто зайгаа, тиигэжэ сеялкэнүүдынь 5—6 үдэр соо миин хэбтээ. Колхозой автомашина 30 километртэ байдаг Хориин «Заготзерногой» пүнктһаа үрһэ асархын тула 2—3 үдэрэй турша соо миил нэгэ рейс хэбэ.

Тракторна бригадада ажалай жаяг заршам тон муу, тракторнуудые зүбөөр ашаглажа шаданагүй. Бригадир нүхэр Сарьяновай үгэ хэншье дууладаггүй. Жэшээнь, нүхэд Ц. Будаев, Г. Мухагшанов ба бусад бригадирайнгаа үгэһэн даалгабари огто дүүргэдэггүй. Һаяхан Т2Г тракторай нэгэ частиие һэлгэхын тула техническэ нормын ёһоор 2 үдэр хэрэгтэй байгаа, теэд тэдэнэр 8 үдэр соо хэжэ дүүргээ. Тракторнуудаа һүни үдэргүй хүдэлмэрилүүлхэ бүхы түхеэрэлтэтэй байбашье, мүнөө хүрэтэр һүниин халаанай хүдэлмэри мүртэйгөөр эмхидхэгдээгүй. Механизаторнууд үглөөнэй 9—10 часта ажалдаа гараад, үдэшэ эртэ ажалаа дүүргэнэ. Тиихэдэ техническэ харууһалга хэхэ ба заһабарилха хэмжээ-ябуулга саг болзор соогоо дүүргэгдэнэгүй. Тарилгын эхинһээ хойшо энэ бригадын условно трактор бүхэн халаан соо дунда зэргээр гектарһаа үлүүхэн газар элдүүрилһэн байха юм. Горючи ба түрхихэ материалнуудые нормоһоо үлүүгээр дэмы гаргашалһан хүнүүд олон. Энэ колхоз 430 гектар пар хахалха түсэбтэй аад, мүнөө нэгэшье гектар хахалагдаагүй. Эдэ баримтанууд хадаа тарилгын унжагайрһанай үшөө нэгэ шалтагааниинь болоно.

Полевой хүдэлмэридэ ябагшадта культурна ажаһуудалай зохихо услови табигдаагүй. Полевой standань мүртэй улаан булан түхеэрэгдээгүй. Тарилгада ябагшадай дунда агитационно-ниитын хүдэлмэри огто ябуулагданагүй. Нэгэшье газетэ абтанагүй. Колхозой партийна организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Д. Лодойбалов ниитэ-политическэ хүдэлмэри, социалистическэ мүрысөө эмхидхээгүй, коммунистнуудаа зүбөөр хубаарилан шухала участогуудта табяагүй.

Тарилгада ябагшадай үдэр бүриин ажалай дүүргэлтые шалгадаггүй. Тиимэһээ колхозниггуудай ажалай бүтээсэ тон бага, ажалай жаяг заршам эбдэдэг хүнүүд олон. Таряанажалай бригадын бригадир нүхэр Ширап Мункуев тракторна бригадын муу шанартайгаар хэһэн ажалые тушаажа абадаг байна.

Иимэ хүдэлмэриие саашадаа тэсэхын аргагүй.

Таряанай ургаса харууһалжа эхилээдүй

ХОРИ. **(Телефоноор абтаба).** Үндэр баян ургаса ургуулха ябадал хадаа тарилгаяа агротехническэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэһэнһөө ба тэрэнэй ургасын хойноһоо һайнаар харууһалһанһаа дулдыдадаг байна. Агрономическа наука хадаа таряанай бултайжа эхилхэдэ хүнгэн борнойгоор борнойлхо, тэдээндэ тэжээл үгэхэ болон бусад хэмжээ-ябуулгануудые һайнаар үнгэргэхые эринэ. Гэхэтэй хамта, Хориин аймагай олон колхозууд эдэ шухала хэмжээ-ябуулгануудые үшөө эхилээдүй байһаар.

Үбэлэй үедэ полинууд дээрээ гаргагдаһан хэдэн мянган ашаа наг шэбхэ мүнөө нэмэлтэ тэжээл болгогдожо тарилгада оруулагдаха ёһотой байгаа. Теэд, энэ наг шэбхэ түрүүн зөөгдэһэн газартаа хэбтэһээр. Гаргаһан наг шэбхээ зарим колхозуудай тарааһан нэрэтэй болоод орхиһониинь, тэрээнһээнь мүнөө үрмэдэһэн ба буртаг үбһэнүүд ургажа эхилээ. Тэрэшэлэн энэ үбэлдөө шубуунай аргал, үнэһэн суглуулагдаһан аад, баһал хэрэглэгдэнэгүй. Тиихэдэ, таряанай ургажа эхилхэдэ буртаг үбһыень түүхэ ба хүнгэн борнойгоор борнойлхо хэмжээнүүд абтанагүй. Жэшээнь, Ашангын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Байбородин), «Красный партизан» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Пластинин) ба бусад олон колхозууд иимэ байдалтай.

Эдэ колхозуудай полинууд дээрэ хяаг ба буртаг үбһэнүүд ургажа эхилээ. Мүн Хориин сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой 10 гектар поли дээрэ үрмэдэһэн ургаа. Энэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Труневто аймагай хүдөө ажахын таһагай главна агроном нүхэр Мишинский гэгшэ тарилгынгаа буртаг үбһэ түүхые дурадхаһан байгаа. Теэд, нүхэр Трунев мүнөө хүрэтэр энэ хүдэлмэри эмхидхээгүй. Таряанай ургасын хойноһоо харууһалха хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ хүдөө ажахын таһагай агрономууд, мүн участково агрономуудшье ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой аад, өөдтэй юумэ хэнэгүй.

Б. Шаралдаев, манай корр.

Дондок Пунсуковай бригадада

Мухаршэбэрэй аймагай Зандинай сомоной «Комсомол» колхоз эртын тарилгые агротехническэ эрхим болзорнуудта дүүргээд, мүнөө оройн культурануудые тарижа дүүргүүтэй байна. Энэ хадаа Суулгын МТС-эй 3-дахи тракторна бригадын, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ Дондок Пунсуковай эрхим ажалай аша үрэ мүн.

Нүхэр Д. Пунсуковай хүтэлбэрилдэг бригада жэлһээ жэлдэ ажалай амжалта туйладаг юм. Ажахын али бүхы кампанинуудые амжалтатайгаар дүүргэдэг, шадабаритай механизаторнууд энэ бригадада хүдэлмэрилнэ. Жэшээнь, энэ жэлдэ тус бригадынхид часай графигаар хүдэлмэрилжэ, майн 25-най мэдээгээр трактор бүриин (зөөлэн хахалалгаар) 144 гектар элдүүрилһэн, 815 килограмм горючи алмаһан байна.

Трактористнууд Дашима Зэндараева, Гомбо Сандаков гэгшэд халаан бүхэндөө трактор бүреэрээ 200—200 гектар (зөөлэн хахалалгаар) элдүүрилжэ, горючи ба түрхихэ материалнуудые ехээр алмаа.

Мүнөө энэ бригадынхид оройн культурануудай тарилгые ба пар хахалалгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна.

Суулгын МТС-эй тракторна бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Дондок Пунсуковай бригада декада бүхэндэ түрүү һуури эзэлнэ. Мүнөө тус бригадынхид МТС-эй дирекциин ба партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан туг бүхөөр барижа ябана.

Б. Дымбрылов.

Ороохото культурануудай тарилга дүүргэбэ

ИВОЛГА. (Телефоноор абтаба). Саянтын МТС-эй харьяата колхозууд ороохото культурануудай тарилга сүм дүүргэбэ.

«Улаан-Оронго», Гильбирын сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ, «8-е марта», Кировэй, Коминтернын нэрэмжэтэ колхозууд ороохото культурануудай тарилга дүүргээд, мүнөө бүхы хүсэеэ пар хахалалгада табиба.

А. Нагаслаев.

Мүрысөөндэ илаба

Чесанын МТС-эй тракторна бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй майн хоёрдохи декадын дүнгүүдээр Екатерина Буханеевагай бригада илаба.

Тус бригада «Улаан-Тарячин» колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилхэ зуураа, эртын культурануудай тарилга агротехническэ болзор соонь дүүргээд, оройн культурануудай тарилга дүүргүүтэй байна. Энэ бригадын эрхим трактористнууд И. Манеев, С. Буддеев гэгшэд үдэр бүриингөө нормо 150—160 процент дүүргэнэ.

Д. Колмаков.

Советскэ Союз дотор

Һаналнуудай барилгада

СИНЕЛЬНИКОВО, (Днепропетровско область), майн 23. (ТАСС). Каховско ГЭС-эй барилгада зорюулагдаһан моторнуудай 6 вагон, модо тээһэн 18 вагон станцидань ерэбэ.

Станциин дежурна, коммунист нүхэр Онищенкын халаан тус составые түргэн методээр бэлэдхээ. Энэ эшелон ерэһэнэйнгээ һүүлээр эгсэ час болоод, Запорожье тээшэ ябуулагдаа. Синельниково депогой солото машинист Константин Тищенко тэрэ составые хүрэхэ газартань расписаниһаа 20 минута урид абаашаа, тиин сүүдхэ соо ябаха нормоёо 100 километрээр үлүүлһэн байха юм.

Мүн тэрэ үдэр Урда-Украинска ба Хойто-Крымскэ каналнуудай барилгада абаашагдаха түхеэрэлтэтэй состав графигһаа урид ябуулагдаһан байна.

Нина Думбадзе дэлхэйн шэнэ рекорд туйлаба

ТБИЛИСИ. Горидо болоһон бүхэсоюзна заочно хүнгэн атлетикын мүрысөөндэ СССР-эй спортын габьяата мастер Нина Думбадзе 53 метр 37 сантиметртэ диск шэдэжэ, дэлхэйн шэнэ рекорд туйлаа. Энэ хадаа дэлхэйн ба бүхэсоюзна рекордһоонь 12 сантиметрээр дээшээ байна.

(ТАСС).

Коммунизмын агууехэ барилгануудта

Коммунизмын агууехэ барилгануудай хүндэтэ захилнуудые бүтээхын тула ороной предприятинууд оролдолго гарган ажаллажа байна.

Сталинай нэрэмжэтэ **Ново-Краматорско** машина бүтээлгын заводой редукторно цех «Волгодонстройдо» эльгээхэ асари хүсэтэ үргэлгын арбантабадахи механизмые хабсаргажа дүүргээ. Мүн энэ завод 200 ба 300 тонно ашаа үргэдэг механизмые бүтээжэ эхилэнхэй.

Ташкентскэ «Подъёмник» заводой коллектив Сталинградска гидроэлектростанциин барилгада хэрэгтэй үргэлгын механизмуудые бүтээн гаргалгаар хахад жэлэйнгээ даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэбэ. Тус завод мүнөө Волго-Донской каналай барилгада зорюулан механизмуудые үйлэдбэрилжэ байна.

«Октябрьская кузница» гэжэ **Коростенскэ** машина бүтээлгын завод (Житомирска область) Урда-Украинска, Хойто-Крымскэ ба Главна Туркменскэ каналнуудай уһалууриин системэдэ шухала тусхай машинануудые бүтээн гаргана. Даалгабариингаа ёһоор 224 машинын орондо мүнөө 300 тиимэ машинануудые бүтээжэ эльгээгээ.

Куйбышевай нэрэмжэтэ **Иркутска** машина бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд Куйбышевска ГЭС-эй барилгашадай захилнуудые дүүргэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо заводой дархашуул шэнэ барилгануудта 240 тонно рельс эльгээгээ.

«Электроцинк» завод **(Дзауджикау)** коммунизмын шэнэ барилгануудта түхеэрэлгэ бүтээжэ үгэхэ предприятинуудай захилые дүүргэбэ.

Сарапульска «Камлессплавай» рейдһээ Главна Туркменскэ каналда зорюулан 35 һала модон эльгээгдээ. «Аврора» пароходой команда барилгын модые болзорһоонь урид хүргэжэ үгэхэ уялга абаба.

Колхозуудай сабшалан ба бэлшээреэ һайжаруулгадань механизаторнууд туһална

Полесскэ областиин (Белорусска ССР) Васильевичскэ МТС-эй механизаторнууд сабшалангай ба бэлшээриин газар дээрэхи түгсүүлнүүдые, болдог ба бургааһа сэбэрлэлгээр хахад жэлэйнгээ даалгабари дүүргээ. Бүхы хүдэлмэринүүд машинаар хэгдэнэ. Ниитын бэлшээриин ба сабшалангай газарнуудынь жэлэй эсэс хүрэтэр хоёр мянга үлүүтэй гектар болохо байна.

Республикын 100 МТС-үүд шэнэ газар ашаглаха комплекснэ механизаци бэелүүлнэ. 50 мянга гаран гектар сабшалан ба бэлшээри бургааһа, буртагһаа арилгагдаа.

(ТАСС).

НЮТАГ БҮРИИН ҺОНИНУУД

◆ Винницкэ түмэр замай машинистнууд жэлэй эхинһээ хойшо хүндэ ашаанай хэдэн мянган поезднуудые ябуулһан ба 700 мянган тонноһоо дээшэ ашаа нормоһоо үлүүлэн зөөһэн байна.

◆ Гомельско бүхы предприятинуудта стахановска дүй дүршэлэй пропаганда эмхидхэгдэнхэй. Эндэ мянга гаран стахановска һургуулинууд ба техническэ һуралсалай кружогууд стахановска лекторинууд хүдэлмэрилнэ.

◆ Кавказда (далайн хэмһээ 2.130 метр дээрэ газарта) хадын-астрономическа станци байгуулагдаа. Астрономууд наранай газаа талые тэндэһээ шэнжэлэн хаража байна.

◆ М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ Московско гүрэнэй университет мүнөө жэлдэ 1600 үлүүтэй залуу мэргэжэлтэдые һургажа гаргахань. Эдэнэрэй олонхинь коммунизмын агууехэ барилгада ба байгаалиие хубилгаха сталинска түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ сэхэ хабаадаха байна.

◆ Москвагай бүхы 566 һургуулинуудта майн 21-дэ экзаменууд эхилээ. 420 мянган эдир москвагайхид экзамен барижа байна.

◆ Вологодско область дотор самолёдоор модо тарилга түрүүшынхеэ бэелүүлэгдэжэ байна. 11 часай туршада 400 гектар талмай дээрэ тарилга хэгдээ. Иимэ талмайда гараар тарилга хээ һаа, мянга үлүүтэй хүдэлмэришэд хэрэглэгдэхэ байгаа.

(ТАСС).

НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮД БА МАЛАЖАЛ ХҮГЖӨӨХЭ АСУУДАЛНУУД

☆ ☆

Б. ЛОБСАНОВ,
БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ

☆ ☆ ☆

Республикын колхозууд нинтын малажал хүгжөөн дэбжүүлхэ хэрэгтэ һүүлэй жэлнүүдтэ зарим тэды амжалта туйлаа. Табанжэлэй турша соо (1946 —1950 онуудта) колхозуудта адуу мориной тоо толгой 12 процентээр, эбэртэ бодо малай — 39,6 процентээр, хони ба ямаадай —65,4 процентээр нэмэһэн, тэрэшэлэн колхозно фермэнүүдэй гахайн тоо нилээд олон болоhон байна.

Эдэ үрэ дүн туйлаха хэрэгтэ ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүд шухала үүргэ дүүргэһэн байна. Нютагай олохон Соведүүд ба тэдэнэй гүйсэдкомууд малажалай асуудалнуудта шухала анхарал табина. Жэшээлхэдэ, тэдэнэй тоодо Курумканай аймсоведэй гүйсэдком, Кабанскын аймагай Тимлюйскэ ба Колесовско сельскэ Соведүүд, Кяхтын аймагай Усть-Киранай сомоной Совет, Хоринн аймагай Ашангын сомоной Совет ороно. Эдэ Соведүүд гүйсэдкомуудайнгаа заседанинууд ба мүн сессинүүд дээрээ малажалай асуудалнуудые һайнаар, советскэ эдэбхитэдэй үргэн хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэжэ, нинтын малажал хүгжөөн дэбжүүлхэ хэрэгтэнь колхозуудта горьтой туһа хэнэ.

Манай республикын Верховно Соведэй ба ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй олон депутадууд малажал хүгжөөн дэбжүүлхын түлөө гэмсэжэ, өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри дээрэ эрхим жэшээ харуулна. Тэдэнэй тоодо республикын алдарта малшан — БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат Д. Б. Эрдынеева ороно. Тэрэ хадаа Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой эбэртэ бодо малай племенной фермые олон жэл соо даажа байна. Фермэнь 1950 ондо малайнгаа һүү олошоруулха ба һү һааха түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Тус фермэ колхоздоо хэлэн зуун мянган түхэриктэй олзо доход оруулдаг юм.

Верховно Соведэй депутат Д. З. Бадмаева Заиграйн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой һаалишаар хүдэлмэрилхэ зуураа, жэл бүхэндэ хүдэлмэридөө амжалта туйладаг байха юм. Нүхэр Бадмаева малажал дээрэ хүдэлмэриин шэнэ түрүү методые нэбтэрүүлдэг, үнеэдые зүб ёhoop һааха хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг, үнеэн бүриин абари зангые шэнжэлдэг байна. Эдэ бүгэдэнь тэрэнэй даажа байһан үнеэдэй ашаг шэмые шууд дээшэлүүлхэ ябадал хангана.

Кяхтын аймагай Соведэй депутат Р. В. Аскарова Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан байха зуураа, өөртөө даалгагдаһан 9 үнеэнһээ 1950 ондо 9 тугал абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ. Фуражна үнеэнһээ 1300 литр һү һааха түсэбтэй байһан аад, 1400 литр һаагаа.

Кударын аймагай Алтайн сомоной Соведэй депутат Д. Д. Батомункуевагай даажа байдаг малажалай бригада Ждановай нэрэмжэтэ колхозой МТФ дээрэ 500 үлүүтэй толгой эбэртэ бодо мал харууһалдаг ба 1951 оной I квартал соо хэгдэһэн хүдэлмэриин дүнгөөр колхозой правлениин ба партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан туг абаһан байна.

Гэхэ зуура, республикын хүдөө ажахын шухала, һалбари — малажалые хүтэлбэрилгөөр нютагай Соведүүдэй хүдэлмэридэ ехэнүүд дутуунууд ба алдуунууд үшөөл бии. Республикамнай колхозно нинтын малажалые хүгжөөхэ түсэбые һүүлэй жэлнүүдтэ нэгэшье түрэлэй малаар дүүргээгүй. Тэрэнэй эсэстэ ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб ба морин ажалые хүгжөөхэ хоёр жэлэй түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна. Республикын колхозуудай адуу морндой ба эбэртэ боло малай тоо, нинтэдэнь абахада, дайнай урда тээхи хэмжээндэ үшөө хүрөөгүй. Зүбхэн хони ба гахай үсхэбэрилгөөр республикамнай дайнай урда тээхи хэмжээс үлүүлээ. Гэбэшье, зарим колхозууд ба аймагууд эдэ түрэлэй малнуудаар дайнай урда тээхи хэмжээндэ үшөө хүрөөгүй, аймаг ба республикын дунда тоонуудаар халхалаглажа ябана.

Эхэ малнуудай һубайралга олон, малай ашаг шэмэ үгэлгэ, илангаяа һү һаалга ба нooho хайшалалга бага. Малай үхэдэг ба мүн малые алаха баатай болодог дээрэһээ, тэрэшэлэн тэдэниие доторой хэрэгсэлдэ гаргашаллдаг дээрэһээ адуу мал ехэ хоролтодо ороно.

Адуу малай тоо толгойн улаагаар олон бололгын ба гарза хоролтодо оролгын, тэрэ тоодо ашаг шэмэ багаар үгэлдэгэй гол шалтагаан гэхэдэ, тэжээлэй бата бэхи база үшөө байгуулагдаагүй ябадал болоно. Малажалые элдэб янзын ба шанар һайнтай тэжээлээр хангаагүй һаа, адуу малай тоо толгойе олошоруулжа, тэрэнэй үүлтэрые һайжаруулжа ба ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ шадахагүй байнабди.

«Малажал тухай хэлсэхэдээ, тэжээлэй база тухай асуудалые шиидхэнгүй байха гээшэ хоoһон үгэ мүн»,—гэжэ малажал тухай хэлсээд, тэжээлэй база байгуулдаггүй хүнүүд тухай М. И. Калинин иимэ хурсаар хэлэһэн байна.

Республикын советскэ ба хүдөө ажахын органууд хэдэн жэлэй турша соо энэ простой юумые ойлгодоггүй, малажалай байдалые һайнаар шэнжэлэн хаража үзэдэггүй, хүдөө ажахын энэ шухала һалбариие халирхайгаар эрхилдэг, малажалай культурые дээшэлүүлхэ ба түрүү методүүдые нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүдые абадаггүй байһаниинь гэмшэлтэй. Малые хуушан ёhoop, хахад нүүдэл байдалай гуримаар үсхэбэрилхэ, тусхайлбал, үбэлэй бэлшээлгэ үргэнөөр хэрэглэхэ гэһэн гээгдэнги һаналнууд республика дотор үргэнөөр дэлгэрһэн байгаа. Республикын советскэ ба хүдөө ажахын органууд эдэ гээгдэнги ба малажал хүгжөөхэ хэрэгтэ хоротой һаналнуудта зохихо сохилто үгэдэггүй, малай үбэлэй бэлшээри хадаа колхозуудта нинтын малажалые хүгжөөлгын үндэһэ һууринь бэшэ, харин тэжээл олохо миил нэмэлтэ зүйл мүн гэжэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, бүхы колхозннгууд ба малажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ ойлгуулдаггүй байгаа.

Тэрээн дээрэһээ, малые үбэлэй бэлшээлгэдэ ябуулха гэһэн гээгдэнги һаналнууд бүри ехээр дэлгэрһэн байна. Олонхи колхозууд үбэлэй бэлшээлгэдэ найдаад, тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ һүүлэй жэлнүүдтэ анхарал табихаа болижо, тэжээлэй база байгуулха хэрэгые өөрөө бүтэхэдэ найдадаг ба нилээд ехэ сабшалангаа сабшангүй, ашаглангүй үлөөдэг байгаа.

Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбые дүүргэдэггүй дээрэһээ республикын колхозуудта малай үбэлжэлгэ жэлһээ жэлдэ ехэ хоролтотойгоор үнгэргэгдэнэ. Үбэлэй бэлшээлгэдэ найдаад, малаа тэжээл багатайгаар ба хоohoр байлгахада ехээр турадаг ба хоролтодо ородог байха юм. Энэ ушар 1950—1951 онуудай үбэлэй үедэ илангаяа ехээр үзэгдөө. Олохон аймагуудта, илангаяа Мухаршэбэрэй, Кударын, Сэлэнгын, Зэдын, Ториин ба бусад аймагуудта малажал мүнөө хүрэтэр бэрхэшээлтэй байдалда байһаар. Аймагуудай Соведүүд, тэрэшэлэн эдэ аймагуудай олохон сомонуудай ба сельскэ Соведүүд малажалай асуудалые халирхайгаар эрхилнэ. Тэдэнэр хадаа нинтын малые бүрин бүтэнөөр ондо оруулгын хойноhoo хиналта хэхэ ябадалда советскэ эдэбхитэдые ба нютагай Соведүүдэй депутадуудые элсүүлдэггүй, колхозууд ба малажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ туһаламжа үзүүлдэггүй байна. Мүн тэжээлэй база байгуулха, племенной хэрэгые һайжаруулха, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ гэхэ зэргын — малажал хүгжөөн дэбжүүлгын гол асуудалнуудые табидаггүй ба һайнаар шиидхэдэггүй байна.

Зарим сомонуудай ба сельскэ Соведүүд бодото хэрэгые эмхидхэгшэд, парти ба правительствын директивэнүүдые хэрэг дээрэ большевистскээр бэелүүлэгшэд боложо шадаагүй, харин баримтануудые бүридхэгшэд ба аймагай центрнүүдһээ колхозуудта захиралтануудые дамжуулдаг, колхозуудһаа аймагай организацинуудта элдэб мэдээнүүдые хүргэдэг дамжуулгын пунктнууд шэнги болошоhон ушар үшөө үзэгдэнэ. Малажалые хүгжөөн дэбжүүлгээр иимэ Соведүүдэй тодорхой хүдэлмэри хэжэ шадахагүй байһаниинь элитэ. Нютагуудтахи засагай органууд мүн болохо эдэ Соведүүдэй үүргэ ехээр доошолуулагдаһан ба уялгань үлүүсэ ехээр сомордохогдоhон байна бшуу.

ВКП(б)-гэй обкомой энэ оной март һарада болоhон IV пленум хадаа хүдөө ажахын гол һалбари —малажалай гээгдэлые усадхаха ба тэрэниие саашадань түргэнөөр хүгжөөн дэбжүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлхые республикын партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудые бүхы коммунистнууд ба комсомолецуудые, эрэгтэй ба эмэгтэй колхознигуудые, бүхы ажалшадые уряалһан байна.

Малажалые хүгжөөн дэбжүүлхэ хүдэлмэридэ саг үргэлжэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, партиин областной комитедэй пленумэй табиһан зорилгонуудые түргэнөөр шиидхэхэ ябадалые хангаха гээшэ республикын бүхы нютагай — аймагуудай, сомонуудай ба сельскэ Соведүүдэй арюун уялга болоно.

Нютагай Соведүүд хадаа фермэ бүхэндэ малай байра байдалые ба эдеэлүүлгые, тэрэшэлэн тэдэнэй хойноhoo харууһалгые эрид һайжаруулха ябадал хангаха ёhoтой. Малажал дээрэ хүдэлмэрилхын тулада, энэ хүдэлмэридэ дуратай ба дүй дүршэл ехэтэй эрхим колхознигуудые эльгээхэ шухала байна. Малажалай кадрнуудые түргэ түргэн һэлгэхэ ябадалай гарахагүйн тулада хүдөө ажахын артелиин Уставаар тодорхойлогдоhон болзорhoo доошо бэшэ үе соо, тэдэниие малажал дээрэ даалгаха хэрэгтэй. Мүнөө үедэ малые зунай сагта бэлшээжэ харууһалга эмхидхэлгын хойноhoo үдэр бүриин хиналта тогтоохо шухала. Юуб гэхэдэ, энэ үе хадаа малые бэлшээжэ таргалуулха, шадалыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай.

1951 ондо малажалые хүгжөөхэ гурэнэй түсэбые бүхы түрэлэй малаар колхоз бүхэнэй заатагүй дүүргэхэ шухала хэмжээнүүдые мүнөөнһөө абаха хэрэгтэй. Энээнэй тулада нинтын малые, тэрэ тоодо энэ жэлдэ гараһан залуу малые нэгэшье хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ, доторой хэрэгсэлдэ гээд, адуу малые үрихэ хорoохо ябадалые зогсоохо, хонидые хоёр удаа түрүүлхэ, колхознигууд, албахаагшад болон хүдэлмэришэдһөө томо ба залуу малнуудые худалдажа абаха шухала байна.

Тэжээлэй бата бэхи база байгуулга хадаа малажал хүгжөөлгын шухала ба шиидхэхы услови байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Хэрбээ тэжээлэй үгы һаа — продукцишье байхагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Элдэб янзын һайн шанартай тэжээл элбэгээр эдюулгэһээ малай һү ба бусад ашаг шэмэ үгэлгэ дулдыдаха байна. Тиимэһээ нютагай Соведүүд хадаа тэжээлэй база байгуулха асуудалнуудые хүдэлмэриингөө гол шухала хуби гэжэ мэдэхэ зэргэтэй ба мүнөө жэлдэ бүхы колхозуудай сабшалангай ба тэжээлэй культурануудай ургасые эрид дээшэлүүлжэ, үбһэнэй ба бусад тэжээлнүүдэй валовой суглуулгые дээшэлүүлхэ, бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлнүүдые бэлэдхэхэ түсэбые заатагүй дүүргэхэ ябадалые туйлаха ёhoтой.

Сабшалан ба бэлшээри һайжаруулха хүдэлмэри энэ жэлдэ ехэ хэмжээтэйгээр ябуулагдаха ёhoтой байгаа. Гэбэшье, республикын олохон колхозууд сабшалан һайжаруулха талаар тогтоогдоhон даалгабаринуудаа үшөө хүсэд дүүргэжэ шадаагүй байна. Сабшалан дээрэ нютагай ба минеральна үтэгжүүлгэнүүдые гаргаха, үтэг хэхэ, бургааһа шугыень сэбэрлэхэ, уһалууриин хуушан системэнүүдые заһабарилха ба шэные бариха, тэрэшэлэн сабшалан уһалха хэмжээ-ябуулганууд дутуутайгаар дүүргэгдэнэ. Эдэ гээгдэлнүүдээ хүсэлдүүлхэ саг үшөө бии. Тиимэһээ, сабшалан һайжаруулха ба уһалха, посход бариха, сабшалан дээрэ мал адуулжа байһан ябадалые дары болюулха үргэн хэмжээ-ябуулгануудые ойрын үлэрнүүдтэ абаха тон шухала байна. Ажалшадай депутадуудай сомонуудай ба сельскэ Соведүүд сабшалангай үндэр ургаса туйладаг республикын түрүү луговодууд — герасимовецуудай дүй дүршэлые бүхы колхозуудта үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ябадалые хангаха зэргэтэй.

Сабшалан һайжаруулха хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхын ба тэжээлэй база байгуулха зорилгонуудые хүсэд һайнаар шиидхэхын тулада республикын бүхы колхозуудта тарианажалай бригадануудһаа гадна, тэжээл бэлэдхэлгын саг үргэлжын тусхай бригаданууд байгуулагдаха ёhoтой байгаа. Мүнөө олохон колхозуудта иимэ бригаданууд байгуулаглаа. Гэбэшье, энэ хүдэлмэридэ ехэнүүд дутуунууд ба алдуунууд бии байхаһаа гадна, тэжээл бэлэдхэлгын бригадануудые байгуулхаһаа сэхэ арсадагшье баримтанууд бии. Тэжээл бэлэдхэлгын бригаданууд ёhо тэдысэ, хүн үсөөнтэйгөөр ба хүсэ багатайгаар олон газарта байгуулагдана. Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо табан наһажаал колхознигуудһаа бригада байгуулаад, наг шэбхэ зөөхэ хоорботой тэргэтэй 2 мори тэдэндэ таһалжа үгөөд, бэшэ юушье хээгүй. Үбгэдүүд үнэн зүрхэнһөө хүдэлмэрилжэ оробошье, үсөөн байһан дээрэһээ ехэ хүдэлмэри бүтээжэ шадахагүй байшоо. Гэхэ зуура, тус колхоз малажал ехэтэй, хэдэн зуугаад гектар сабшалан хадалантай байха юм. Энэ аймагай «Улаан Үшөөтэй» колхоздо гансахан бригадирые томилоод, тарианажалай бригаданууд ба малажалай фермэнүүд дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан аад, тэрэ хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдөөгүй колхознигуудай списогые тэрэ бригадирта барюулһан байгаа. Тиихэдээ «хэрэгтэй болоходонь» эдэ хүнүүдые суглуулхаш гэжэ бригадирта хэлэһэн байха юм. Тингэжэ бригадань зүбхэн лэ саарһан дээрэ тоологдоно. Иимэ бригадын хэндэшье хэрэгтэй бэшэ байһаниинь элитэ. Кударын аймагай «Красный пахарь» колхоздо тэжээл бэлэдхэлгын бригада оройдоошье байгуулагдаагүй. Тус аймагай олохон колхозуудта энэ шухала хэрэгтэ ёhо тэдыгээр хандана. Юуб гэхэдэ, малажалай хүдэлмэрилэгшэдые тэжээл бэлэдхэлгын бригада гэжэ нэрлэнэ. Зүгөөр тэжээл бэлэдхэлгын бригадануудые байгуулһан колхозуудынь тэдэ бригадануудаа бусад хүдэлмэринүүдтэ хамһахын тулада эльгээхэ хүдэлмэриин ба жүдхэхэ хүсэнэй резерв гэжэ тоолодог байха юм. ВКП(б)-гэй обкомой IV пленумэй тодорхой тогтоолой байбашье, олохон аймагуудта тэжээл бэлэдхэлгын саг үргэлжын хүсэ ехэтэй бригадануудые байгуулхын орондо, тэжээл бэлэдхэлгын звенонуудые байгуулжа ороhон байха юм. Теэд энэнь, ехэхэн алдуу болоно. Юуб гэхэдэ, олон тоото малтай ба үргэн ехэ сабшалан хадалантай колхозуудтай манай республикын эрхэ байдалда хүсэ багатай звенонууд юушье хэжэ шадахагүй байна бшуу. Малажал ехэтэй Яруунын аймагта тэжээл бэлэдхэлгын бригадын орондо, звенонууд юундэ байгуулагдаха ёhoтойб? Тэндэ гол түлэб звенонууд байгуулагданхай. Энэнь хадаа дары түргэнөөр заһан зайсуулагдаха ёhoтой эндүүрэл мүн болоно.

Нютагай Соведүүд мүнөө жэлдэ колхоз бүхэнэй тэжээлэй культурануудые тариха түсэбөө хүсэдөөр дүүргэлгые тэдэнэй хойноhoo харууһалгые ба олон жэлэй болон нэгэ жэлэй ногоонуудай, корнеплодуудай үндэр ургаса абаха ябадалые туйлаха ёhoтой. Колхозуудта тэжээлэй культурануудые тариха ба ургуулха хэрэгые тоодоггүй ябадалые шууд зайсуулха шухала. Энэ хэрэгые тоодоггүйнь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, олохон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, өөһэлтөө үгтэһэн тэжээлэй культурануудай үрһые абадаггүй, тэдэ культурануудые тариха газарые бэлэдхэлгэдэ зохихо анхарал хандуулдаггүй гү, али тэдэниие таридгые таһалдуулдаг, үгышье һаа орондонь ондоо (тэжээлэй бэшэ) культурануудые таридаг, тариһан тэжээлэйнгээ культурануудай буртаг үбһые түүхэ, тэдэниие хуряаха тухай зохихо оролдолго гаргадаггүй байха юм. Иимэ байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй.

Үбһэ хуряалга ойротоо, тэрэнэй эхилхэ хүрэтэр үсөөхэн үдэр үлэбэ. Үбһэ хуряалгада бэлэдхэл зарим аймагуудта үнэндөө үшөө эхилээдүй байһаар. Морин сенокосилканууд ба тармуурнуудые заһабарилга, гар зэр зэмсэгүүдые бэлэдхэлгэ Яруунын, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн ба бусад зарим аймагуудай колхозуудта мүнөө хүрэтэр хэгдэнэгүй. Теэд нютагай Соведүүд колхозуудай оhол назагай хүтэлбэрилэгшэдые зоргоорнь орхижо байха юм. Саг ошожо байна. Тэжээл бэлэдхэхэ, илангаяа набша мүшэр суглуулха ба эртын силос дараха хүдэлмэри мүнөө эхилээд байха ёhoтой байгаа. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ бэлдэхэ хүдэлмэриин дутуунуудые дары усадхаха, набша мүшэр суглуулха ба эртын силос дараха хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха шухала.

Малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлгэ, илангаяа һү һаалгые, нooho хайшалалгые, малай амидын шэгнүүрые дээшэлүүлгэ, һубайралгые усадхажа, түл абалгые һайжаруулга хадаа нютагай Соведүүдэй шухала зорилго болоно. Эдэ зорилгонуудые шиидхэхын тулада бүхы колхозуудта зунай үедэ үнеэдээ 3 дахин һааха ба түхэрээн сүүдхэ соо адуулха, орооной кампаниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ ба малые зунай үедэ адуулжа таргалуулха ябадалые эмхидхэхэ хэрэгтэй. Колхозуудай ба колхознигуудай олзо доходые дээшэлүүлхын тулада зүгы үсхэбэрилгэ, ангуудые ба кролигуудые тэжээлгэ, шубуу барилга гэхэ мэтын ажахын олзо ехэтэ һалбаринуудые али болохоор хүгжөөхэ шухала. Малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлгэ хадаа гүрэндэ мяха, һү, нooho, үндэгэ ба малажалай бусад продуктнуудые тушаажа, өөрынгөө түрүүшын уялгануудые хаһа саг соонь дүүргэхэ, колхознигуудай ажалта үдэртэ үгтэхэ продуктнуудай хэмжээе дээшэлүүлхэ ябадалда колхозуудта туһалха байна. Малые садатарнь эдеэлүүлхэһээ гадна, дулаан байра байдалда байлгаха шухала. Забайкальеын үбэл ехэ хүйтэн, хабарынь хүйтэн ба хагсуу һалхитай байдаг. Иимэ эрхэ байдалда дулаан ба дулаалагдаһан байрануудые түхеэрэлгэ тон ехэ удхашанартай. Теэд байранууд манайда үшөө үсөөн байна. Хуушан байрануудаа заһабарилха, шэнэ типовой ба хахад типовой байрануудые адуу малдаа бариха хэрэгтэ зунай үеые колхозууд хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ ёhoтой.

Малажалые хүгжөөхэ талаар бэелүүлхэ ёhoтой практическа зорилгонууд гол түлэб иимэ байна. Эдэ зорилгонуудые түрүүшын ээлжээндэ шиидхэхын тулада ажалшадай депутадуудай аймагуудай, сомонуудай ба сельскэ Соведүүд хүдэлмэрилхэ ёhoтой. Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада аймагуудай, колхозуудай, малажалай фермэнүүдэй, гүүртэнүүдэй, отаранuудай, малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ба зооветмэргэжэлтэдэй хоорондо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Тиихэдээ мүрысөөе бүри тодорхой ба нүлөө ехэтэй болгохо хэрэгтэй. Социалистическэ договорнууд ба уялгануудай дүүргэлтые хододоо шалгажа байха, тэдэнэй дүнгүүдые колхознигуудай суглаанууд дээрэ, малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ, нютагай Соведүүдэй сессинүүд ба гүйсэдкомуудай заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ ябадал эмхидхэхэ шухала. Мүрысөөнэй түрүүшүүлэй — республикын эрхим малшадай дүй дүршэлые саг үргэлжэ нэбтэрүүлжэ, бүхы колхозууд ба фермэнүүдэй дунда дэлгэрүүлхэ хэмжээ абаха хэрэгтэй.

Малажал дээрэ эрхим показательнуудые туйлаһанай түлөө Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо, СССР-эй орденууд ба медальнуудаар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые, тэрэшэлэн хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаха условиие ба «Республикын эрхим малшан» (мэргэжэл мэргэжэлээр) гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо условиие малажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ үргэнөөр тайлбарилжа үгэхэ шухала.

ВКП(б)-гэй обкомой IV пленумэй шиидхэбэриин толилогдоhонһoo хойшо 2 һара хахад үнгэрөө. Энэ үе соо малажалай байдалые һайжаруулха талаар нютагай Соведүүд зүбхэн лэ зарим тэды хүдэлмэри хэһэн байна. Теэд хэһэн юумэнь пленумһээ хойшонхи үе соо хэжэ болохо байһан юумэтэй сасуулбал тон бага байна. Малажалай асуудалнууд кампаниин ёhoр бэшэ, харин гуримшаһан, саг үргэлжэ, түсэбэй ёhoр шиидхэгдэхэ байһаниинь ойлгосотой. Тиимэһээ ажалшадай депутадуудай аймагуудай, сомонуудай ба сельскэ Соведүүд малажал хүгжөөлгын бүхы асуудалнуудые практическаар ба саг үргэлжэ шиидхэдэг оперативна центрнүүд болохо ёhoтой.

Нинтэ эмхидхэлэй хүдэлмэриие шангадхаал, олоннитэтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлээд, Соведүүдэй хүдэлмэридэ бүхы ажалшадые хабаадуулжа, колхозно нинтын малажалые түргэнөөр хүгжөөн дэбжүүлхэ хэрэгтэ, тэдэнэй үүсхэл оролдолгые залан шэглүүлээд байгаа һаа, нютагай Соведүүд хадаа тэдэ ехэ зорилгонуудые бэелүүлжэ шадаха байна. Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд болбол Соведүүдэй практическа хүдэлмэридэ бүхы депутадуудай эдэбхитэйгээр хабаадаха ябадалые хангаха зэргэтэй. Депутат хадаа политическэ ба ажалай үндэр эдэбхиин эрхим жэшээ харуулжа, парти ба правительствын директивэнүүдые хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ, малажал хүгжөөхэ түсэбые болзорhoонь урид дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үүсхэхэ ёhoтой.

Соведүүдэй сессинүүд ба гүйсэдкомуудай заседанинууд дээрэ малажалай асуудалнууд хаһа саг соогоо зүбшэн хэлсэгдэдэг байха ёhoтой. Асуудалнуудые ба дурадхалнуудые бэлэдхэлгэдэ депутадууд, саг үргэлжын комиссинууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд олоор хабаадуулагдаха зэргэтэй. Эдэ сессинүүд ба заседанинууд дээрэ малажалые хүтэлбэрилгэдэ үзэгдэһэн дутуунуудые зоримгойгоор элирүүлжэ, большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые хэрэглэжэ, дээдэ органуудай шиидхэбэринүүдэй ба өөһэдынгөө шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлые саг үргэлжэ хинан шалгажа, эдэ дутуунуудые зайсуулха хэрэгтэй.

Малажалай хүдэлмэрилэгшэдые культурно-ажаһуудалай талаар хангалгые һайжаруулха хэрэгтэ нютагай Соведүүд саг үргэлжэ анхарал табиха зэргэтэй. Малажалай фермэнүүд дээрэ баннуудые бариха, улаан булангуудые түхеэрэжэ, газетэ ба журналнуудаар хангаха, радиотой болгохо, кинокартинануудые ба уранһайханай самодеятельностиин номернуудые малшадта хаһа саг соонь харуулха ябадалые туйлаха шухала.

Бүхы колхозуудта колхознигууд ба нэн түрүүн малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй зооветеринарна һуралсал эмхидхэхэ ба һуралсалай ябасын хойноhoo саг үргэлжын хиналта тогтоохо хэрэгтэй.

Эмхидхэлэй нинтын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһанай ба социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ ВКП(б)-гэй областной комитедэй IV пленумэй тогтоолые заатагүй дүүргэлгые хангаха ба мүнөө жэлдэ республикын бүхы колхозуудай нинтын малажал хүгжөөлгэдэ горьтойхон амжалтануудые туйлаха гээшэ ажалшадай депутадуудай аймагуудай, сомонуудай ба сельскэ Соведүүдэй болон бүхы депутадуудай зорилго болоно.

Ленинград. Свердловой нэрэмжэ... станок бүтээлгын заводой стахано... П. К. Карпов болбол металлые түр... нөөр мүлилгые Ленинградта эгээн т... рүүлжэ хэгшэдэй нэгэннинь юм. Тэ... хадаа технолог Б. К. Ксенев гэгшэ... хамта стэногуудай валнуудые мүли... гые хоёр дахин түргэдхэһэн бай... Тус заводто болон городой бусад пре... приятинуудта П. К. Карповай ба Б. К. Ксеневэй методые мүнөө олон тоо... шлифовальщигууд хэрэглэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: технолог Б. К. Ксе... (баруун гарhaa) залуу стахановец-... ростник Владимир Степановай мүли... валнуудай шанарые шалгажа бай...

ТАСС-эй фотохрони...

ЭМХИДХЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ХЭДЫ БОЛОТ... ҮРГЭЛЖЭЛХЭ ЮМ?

БМАССР-эй Министрнүүдэй Со... ведэй ба ВКП(б)-гэй обком... бюрогой тогтоолой ёhoр Ивол... гын аймагай колхозууд набшаһа... тэжээл бэлэдхэлгэ ба эртын си... лос даралгые мэнэ гэһээр, үрг... нөөр ябуулха уялгатай байга... Теэд эмхидхэлэй хүдэлмэри мүнө... хүрэтэр үргэлжэлһөөр. Аймага... хүдөө ажахын таһагые даага... нүхэр Бурдуковскиhaa энээн т... хай асуухада «эмхидхэлэй хүдэ... мэри хэжэ, график зохёожо, кол... хоз бүхэндэ 5 үдэрэй даалгабар... нуудые үгэхэсэ бэлэдхэжэ бай... набди» гэжэ харюусана.

Аймагай колхозууд 200 тон... эртын силос дараха түсэбтэй... мүнөө дээрээ 120 тоннын силос... нүхэтэй. Энэ хүдэлмэри мүрт... гөөр ябуулагдажа эхилээшье... байна.

Мүн үбһэ хуряалгада бэлэдхэл... хүдэлмэри аймагай колхозууд... тон муугаар ябуулагдана. Май... 31-нэй байдалаар аймаг дотор... минн 20 сенокосилка, 20 мори... тармуур заһабарилагданхай. Тии... хэдэ үбһэ хуряалгын бусад жэжэ... зэр зэмсэгүүд оройдоо бэлэдхэг... дэнэгүй.

Энэ хүдэлмэриин тэсэшгүй... муугаар ябуулагдажа байһые юу... гэршэлнэб гэхэдэ, аймагай 19... колхозуудай минн 7-ниинь үбһ... хуряалгада бэлэдхэжэ эхилһэ... байна. Эдэшье 7 колхозуудта үбһ... хуряалгын машинануудай заһаба... рилга аргагүй аалиар, обор ноб... шоор ябуулагдана. Зарим колхо... зуудай хүтэлбэрилэгшэд тарилгы... хүдэлмэридэ һамаараад, ажахы... гаа бусад участогуудые обёорхо... болишонхой. Жэшээнь, Молотовой... нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь... нүхэр Дымбрылов) үбһэ хуряа... гын машинануудые заһабарилх... һаа байтагай түмэршэ дархашуу... гүй юм. Тиихэдэ сабшалангай... газар үтэгжүүлхын тула энэ ш... хозой гэшүүд тэндээ наг шэбх... гаргаһан байгаа. Теэд, энэ ш... хээз тараажа, борнойлхо ёhoтой... аад, минн орхиһоннинь тэрэнь бү... лэг бүлэгөөрөө обоолоотой хэбтэ... һээр.

Мүн аймагай МТС-үүд үбһэ х... ряалгын машинануудай заһаба... рилга дүүргээдүй зандаа.

А. Антоно...

—о—

БАЯСХАЛАН ХҮРГЭНЭ

Хэжэнгын аймагай центрын а... булаторидо хүдэлмэрилдэг врач... Клавдия Михайловна Обунеева... үбшэнтэндэ ехэ анхаралтайгаар... хандадагайнгаа түлөө тэдэнэй... дунда хүндэтэй болонхой. Нүхэр... Обунеева үбшэнтэниие аргалха... хэрэгтэ бүхы мэргэжэл хүсэеэ зо... рюулна. Сталинай нэрэмжэтэ... колхозой гэшүүн Дулсан Цырен... жапова гэгшэ 7 жэлдэ hoxoo... ябаһан аад, врач К. М. Обунеева... да аргалуулжа, хараха болоо... Мүн тус колхозой гэшүүн Ша... даржан Цыванов 25 жэлэй турша... соо бадаган үбшэнөөр үбдэжэ зо... боhон юм. Мүнөө врач К. М. Обу... неевагай шадабарита эмнэлгы... ашаар тэрэ эдэгээ.

Эдэ нүхэд врач Клавдия Михай... ловна Обунеевада үнэн зүрхэнэй... баяр хүргэнэ.

Коммунизмын хэрэгэй түлөө гайхамшагта тэмсэлшэ

(М. И. Калининай нүгшэһэнһөө хойшо 5 жэл гүйсэһэнэй ойдо)

[Т]абан жэлэй саада тээ — 1946 [оной] июниин 3-да — большевист[скэ] партиин ба Советскэ гүрэнэй [гай]хамшагта ажал-ябуулагша Ми[хаил] Иванович Калинин нүгшэһэн [байн]а.

[М]ихаил Ивановичай Калининай [бүхы] ажаябадал ба ажал-ябуул[га] коммунизмын агуухэ хэрэг[тэ ге]роическаар алба хэлгын жэ[шээ] мүн.

[Тв]ерской таряашанай хүбүүн [М.] И. Калинин бага наһанһаа эхил[жэ зо]улиха ядахые үзэһэн байна. 18 [наһа]тайдаа М. И. Калинин Петер[бург]да «Старый арсенал» гэжэ за[во]до, хожомынь Путиловска за[вод]то хүдэлмэришэн боложо ороһон [бай]на юм. Энэ үедэ Михаил Ивано[вич и]дэбхитэй революционно ажал[ябуу]лгаяа эхилжэ, петербургска [прол]етариадай түрүү хүдэлмэришэ[дэй] зэргэдэ жагсаа һэн. Удан[гүй] Михаил Иванович аресто[вал]гдажа, Тбилисидэ сүлэгдэһэн [бай]на. Зүгөөр, тэндэшье байхадаа [М.] И. Калинин революционно хү[дэлм]эреэ эсэшэ сусашагүйгөөр [ябуу]лдаг байгаа. Сүлэлгэһөө буса[жа ир]рээд, М. И. Калинин болбол [Ле]нинтэй хамтадаа түрүүшын под[поль]но марксистска кружогуудта, [«Хүд]элмэришэн ангиие сүлөөлхын [түлөө] тэмсэлэй союзда» хүдэлмэ[риһ]эн, Ленин Сталин хоёртой гар [ба]рилсан, большевигүүдэй [ху]рта парти байгуулалсаһан, [«Пра]вда» гэжэ большевистскэ га[зе]ти болголсоһон, Агуухэ Ок[тябр]ьска социалистическэ революц[и б]элэдхэн бэелүүлхэ хэрэгтэ [идэб]хитэйгээр хабаадалсаһан бай[на].

[М.] И. Калинин революциин һүү[лээр] 27 жэлэй туршада «...Совет[скэ] гүрэнэй дээдэ органиие хүтэл[бэри]лһэн хүтэлбэрилэгшын тушаал[та]эн зоригтойгоор ажаллаха зуу[р] социалистическэ эсэгэ ороноо [бэх]жүүлгэдэ, манай хүдэлмэри[шэд], таряашанай ба интеллиген[циин] хоорондохи союзые болон Со[ветс]кэ Союзай арадуудай хани ба[рил]ые бэхижүүлгэдэ бүхы хүсэеэ [орул]» (М. И. Калининай нүгшэһэн [то]йда ВКП(б)-гэй ЦК-гэй, [СССР]-эй Министрнүүдэй Соведэй [ба] СССР-эй Верховно Соведэй [През]идиумэй мэдээсэлһээ). Я. М. [Свер]дловой нүгшэһэнэй һүүлээр, [1919] оной мартда В. И. Ленинэй [дур]дахалаар Михаил Иванович ха[даа] ВЦИК-гэй түрүүлэгшээр, 1922 [оной] декабрьда—Советскэ Социа[лис]тическэ Республиканuудай Сою[з б]ии болоходо —СССР-эй ЦИК-[эй] түрүүлэгшээр һунгагдаа һэн. [1938] оной январьда, Советскэ Сою[зай] дээдэ органуудай шэнэдхэн [ху]улагдахада, М. И. Калинин [бол]ол СССР-эй Верховно Соведэй [През]идиумэй түрүүлэгшээр һунгаг[даһа]н байха юм.

[М]ихаил Иванович Калинин хадаа [Лен]иин генеральна хараа шугамай түлөө, ленинизмын илан мандахын түлөө, ажалшадай бүхы дайсадта эсэргүүсэн хододоо тэмсэдэг һэн.

Манай арадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ М. И. Калининай бэелүүлһэн аша габьяань угаа ехэ юм. Михаил Иванович болбол Ленин—Сталинай агуухэ идеянүүдые арад зоной дунда нэбтэрүүлэгшэ тон бэлигтэй, дүлэтэ пропагандист байгаа. М. И. Калинин хадаа революционно теориие социализм байгуулгын бодото байдалтай шадабаритайгаар зохилдуулдаг һэн.

Өөрынгөө бэшэһэн статьянууд, хэлэһэн үгэнүүд, хэһэн хөөрэлдөөнүүд соо Михаил Иванович болбол ажалшадай агуухэ вождьнор Ленин Сталин хоёрһоо коммунизмын хэрэгтэ алба хэжэ һурахые ходоодоо уряалдаг байгаа.

Михаил Иванович хадаа агуухэ Сталин тухай инаг дуратайгаар ингэжэ хэлэһэн байна: «Коммунизмын түлөө амжалтатайгаар тэмсэхэ гээшэ—Сталиниие дахажа ябаха гэһэн удхатай гэжэ би, нүхэд, бодологби. Минии хараалһан зам иимэ байна, энэл замаар би ябахаб».

Социализмые бэхижүүлхэ, коммунизм байгуулха гээшэ эгээл прогрессивнэ зорилго мүн гэжэ Михаил Ивановичын хэлэһэн үгэнүүд мүнөөдэр бүри тодоор дуулдана. Хүн түрэлтэниие фашистска боголшолгоһоо абарһан Советскэ Союз демократи ба социализмын хүсэн түгэс лагериие толгойлно, эб найрамдалай политика бэелүүлнэ, англо-американска дай һүжэрөөгшэдэй империалистическэ политикада эсэргүү эрид шанга тэмсэл хэнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ М. И. Калинин болбол немецко-фашистска булимтаргшадые ба японско империалистнуудые илаһан илалта туйлаха хэрэгтэ ехэ юумэ хэһэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда Советскэ Союзай илаһан илалта халаа советскэ байгуулалтын бата түгэс хүсые тодоор харуулаа. Михаил Иванович советскэ гүрэниие байгуулхын ба бэхижүүлхын тулада 25 жэл соо эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллаһан байха юм.

М. И. Калининай нүгшэһэнһөө хойшо 5 жэл гүйсэбэ. Советскэ арад коммунизм байгуулгын түүхэтэ хэрэгые амжалта түгэсөөр үргэлжэлүүлжэ байна. Агуухэ революционер-большевик Михаил Иванович Калинин түүхэтэ энэ хэрэгтэ арюун һайхан ами наһаяа сүм үгэһэн байна.

Д. Зубаев.

ЯРУУНЫН АЙМАГТА

УЛААН ТУГТА ХҮРТЭБЭ

Эртын тарилгые агротехническэ һайн болзорто дүүргэхэ талаар аймаг дотор дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Эгэтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз түрүүлжэ гараба.

Колхозой правлени (түрүүлэгшэнь БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат И. Трофимов, парторганизациинь секретарь нүхэр Белоусов) хабарай тарилгын хүдэлмэриие һайнаар үнгэргэжэ, эртын культурануудые тариха түсэбөө хамагһаа урид дүүргээ. Тиин, тус колхоз аймсоведэй гүйсэдкомой ба ВКП(б)-гэй айкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ.

ЭЛЕКТРОСТАНЦИ БАРИЛГА

«Улаан-Яруунa» колхоздо 60 киловатт хүсэтэй электростанци баригдажа байна. Энэ электростанциһаа колхозой центр, мүн зэргэлээд байһан аймцентр электрын гэрэлээр хангагдаха байна.

Электростанциин барилгын дүүрэхэлээр, колхоздо электросушилка, тээрмэ ба пилорама гэхэ мэтэнүүд хүдэлмэрилхэ юм.

ОЛОН НОМУУД АБТАБА

Аймагай центртэхи номой магазинда хүдөө ажахын, политическэ, уранһайханай болон бусад 7000 хэһэг номууд һаяхан абтаба. Тэрэ тоодо Бурят-Монголой уранзохёолшод Х. Намсараевай «Үүрэй толон», Ж. Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала» гэжэ романууд олон.

Аймагай колхозууд библиотекэдээ, мүн ажалшадшье номуудые олоор худалдан абана.

ЗООТЕХНИЧЕСКЭ БАРИЛГАНУУД

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо (Эгэтэ) зоотехническэ барилганууд үргэнөөр ябуулагдана. Жалга гэжэ газарта 2000 толгой хониной байха типовой байра баригдажа дүүрээ. Мүн тэндэ хонишодой байха хоёр гэр шэнээр баригдаһан байна.

Тэрэшэлэн бусад малнуудай зунай байранууд шэнэ газарта урилагдажа эхилхэнь.

Ц. Дандаров.

Специалистын зүбшэл

Буртаг үбһэ түүжэ хаяя!

Мүнөө республикын колхозуудай полинууд дээрэ хабарай ба намарай ороoһото культурануудай һайн ургаса ургажа байна. Таряанай ургасые буртаг ногоонуудһаа сэбэрлэжэ, байгша ондо үндэр баян ургаса хуряаха ябадал туйлаха гээшэ колхознигуудай мүнөөдэрэй зорилго болоо. Таряанай зарим полинууд дээрэ мүнөө гашуун үрмэдэһэн, осот, хяаг болон бусад буртаг ногоонууд илангаяа олоор ургана. Эдэ буртаг ногоонууд мүнөө культурна ургасада ямаршье түбэггүйгөөр харагдабашье, саашадаа улам ехээр ургажа, таряанай ургасые даражархидаг байха юм. Тиимэһээ нэгэшье үдэр хожомдонгүй, буртаг ногооной ургахатайнь сасуу тэрээниие түүжэ хаяхын ба пропашной культурануудай ряд хоорондын газарнуудые элдүүрилхын тула колхозууд бүхы хүсэеэ элсүүлхэ ёһотой. Эдэ хүдэлмэринүүдые хэдэн дахин дабтаха шухала. Юуб гэхэдэ, буртаг ногоонууд, илангаяа олон жэлэй ногоонууд, тусхайлбал гашуун үрмэдэһэн ба осот мэтын ногоонууд үндэһэ ехэтэйгээр ургадаг тула тэрэниие заримдаа үндэһэтэйнь ходолон хаяхын аргагүй байдаг. Гараараа зулгаахада набша шэлбэнь таһаржа, үндэһэниинь газартаа үлэдэг ба дахин ургажа эхилдэг байна. Тиимэһээ тэдэниие гараараа зулгаангүй, хурса эритэй зэмсэгээр үндэһыень гүнзэгыгөөр таһа хэршэн абажа хаяха хэрэгтэй. Буртаг ногоонуудые бороогой ороhоной һүүлээр зулгаажа хаяхада бэлэн байдаг.

Буртаг ногоо түүлгэ хадаа ороoһото ба бусад культурануудай ургасые харууһалгын гол шухала зүйл болоно. Эгээн түрүүн буртаг ногоонуудай ургажа эхилхэдэнь зулгаажа хаядаг юм. Саашадаа буртаг ногооной дахин ургаха бүринь зулгаажа хаяха хэрэгтэй. Тиин буртаг ногоо түүлгые ороoһото культурануудай ургасын шэлбэжэжэ эхилхэдэнь борнойлхо ёһотой. Үрһэнэй участогуудые буртаг ногоонуудһаа илангаяа нигтаар сэбэрлэхэ шухала. Тэрэшэлэн үрһэнэй участогһаа ондоо сортын таряанай ургасые зулгаажа хаяха хэрэгтэй.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол «Республикын колхозуудта хүдөө ажахын культурануудай ургасые харууһалха хэмжээнүүд тухай» тогтоол соогоо «газарай хүрьһэ бамбайлгахын ба буртаг үбһэнтэй тэмсэхын тула ороoһото культурануудай үндэһэлэн бултайжа байхадань, зөөлэн хүрьһэтэй тарилгаһаа бэшыень хүнгэн борнойнуудаар гү, али модон тармуурнуудаар борнойлхые» дурадхана. Борнойлгын гол зорилго хадаа хүрьһые зөөлэрүүлхэ, шииг нойтоной гээлтые багадхажа, тэрээниие культурна ургасын хэрэглэхэ ябадал хангаха гэһэн удхатай. Тэрээнһээ гадна, борнойлгоор ургаһан буртаг ногоонуудай 90 процентнь үгы хэгдэдэг, мүн нэмэлтэ тэжээл хүрьһэндэ оруулагдадаг байна. Борнойлогдоогүй газарайхида орходоо борнойлогдоһон газарай шииг нойтон һураггүй ехэ байдаг. Мүн шорой бамбайлгахада тэрээнэй микробиологическа процесс һайжардаг байна. Юрэнхыдөө борнойлгын ашаар ургасын хэмжээ гектар бүридэ 3—4 центнерээр дээшэлдэг юм.

Гэбэшье, зарим ушарта борнойлго муугаар нүлөөлдэг. Хэрбээ энэ хүдэлмэриие һаланаар үнгэргэбэл, зарим культурна ургасанууд ходологдон хаягдадаг, заримаиинь шоройгоор хушагдашадаг байха юм. Энэ хүдэлмэри хэхэдээ юу хараадаа абаха ёһотойб? Хабарай ороoһото культурануудай ургажа байхадань борнойлго хадаа имагтал хүрьһэнэй ехээр нигтаржа ба хальһатажа, удаань гантажа хахарһанай эсэстэ шииг нойтонойнь ехээр гээгдэхэ аюулай тохёолдоод байхада тон туһатай агротехническэ хэмжээ-ябуулга болоно. Хүндэ хүрьһэтэй газарые, мүн тэрэшэлэн бороогой ороhоной һүүлээр дунда хүрьһэтэй газарые борнойлходо аша туһань бүришье ехэ байдаг. Шабарлиг хүндэ газарые борнойлходо илангаяа һайн. Бороогой ороогүй, хүрьһэнэй хуурай байхада, тэрэшэлэн хүнгэн хүрьһэтэй газар борнойлжо болохогүй, юуб гэхэдэ, ямаршье аша туһа үгэхэгүй, харин культурна ургасые муудхааха байна.

Борнойлго хэхын тула зэр зэмсэг зүбөөр шэлэн олохо тон шухала. Хүндэ гү, али дунда борнойнуудые хэрэглэжэ болохогүй. Хүнгэн, модон борнойгоор борнойлхо хэрэгтэй. Тэрэшэлэн борнойлгодо морин тармуур хэрэглэхэдэ һайн. Морин тармуур хадаа культурна ургасые багаар гэмтээдэг.

Тиихэдэ борнойлгын болзорые зүбөөр олохо гээшэ ехэ удхашанартай. Борнойлгын болзор хүрьһэнэй шэнжэ шанарһаа, бороогой оролго, ургасын хүгжэлтэ ба үрһэнэй ямар гүнзэгыдэ таригдаһанһаа дулдыдадаг. Хара ба каштанова хүрьһэтэй газарые ургасын үндэһэлжэ байхада борнойлхо хэрэгтэй. Энэ үедэ ургаса нилээд бухэжэһэн байдаг тула борнойгоор гэмтээгдэдэггүй. Шара хүрьһэтэй газарые бүри эртын болзорто, культурна ургасын 3 набшаһатай болоод байхада борнойлходо таарамжатай гэжэ дүй дүршэл харуулна. Хэрбээ бороо хурын ороо һаа, үрһэнэй гүнзэгыгөөр таригдаһан газарай борнойлгые нэгэ бага эртэ хэхэдэ болохо. Үрһэнэй гүйхэнөөр таригдаһан газарые эртэшье, оройшье борнойлжо огто болохогүй.

Б. Намжилов, агроном.

Коммунизмын агуухэ барилганууд

[К]аспи-шадарай нам газарнуудые уһажуулга

[Во]лга, Днепр, Дон ба Аму[-Дарь]я дээрэ туйлай ехэнүүд [гидр]оэлектростанцинуудые, Глав[на] Туркменскэ, Урда-Украинска, [Сев]еро-Крымскэ каналнуудые ба[рих] тухай СССР-эй Министрнүү[дэй] Соведэй түүхэтэ тогтоолнууд [бо]л байгаалиие хубилгаха [сталин]ска асари ехэ түсэбые бэе[лүүл]гэдэ шухала шата болоно. [Ком]мунизмын агуухэ барилга[нуу]дые байгуулха гэһэн шиидхэ[бэр]нүүд хадаа социалистическэ [хүдө]ө ажахын дэбжэлтэ тушаа, [ман]ай арадай ажана тэниглэл [бай]далые улам һайжаруулха ту[шаа] большевистскэ партиин, со[ветс]кэ правительствын ба нүхэр [Стал]инай өөрынь анхарал орол[досо]ын шэнэ гэршэ мүн.

[Ст]алинска эпохын агуухэ барил[ган]уудые бэелүүлгэ хадаа 28 [милл]ион гектар хооһон, хахад [хооһ]он ба гандуу газарнуудые [уһа]лха ба уһажуулха ябадал хан[гах]а байна.

[К]аспи-шадарай нам газарнуу[дые] уһалалга ба уһажуулга бай[гаал]иие хубилгаха түсэб дотор [ехэ] һуури эзэлнэ.

[Эд]э нам газарнууд ямар байдал[тай]?

[Э]ндэхи байгаали хохи хооһон. [Н]ам газарнуудай ехэнхи ху[бии]нь элһэн ба хужар эзэлэнхэй. [Тэн]ынь эндэ саһа багатай, хүй[тэн], зуниинь халуун байдаг. Тем[пе]ратурын эрид хубилдаг, бороо [оро]ной багаар оролдог дээрэһээ [ха]лтад гэбэл ган болодог ба [һал]хигаар һалхилдаг юм.

[Б]айгаалиин зохидгүй муу усло[вину]уд халаа энэ районой эконо[ми]ска хүгжэлтые тон ехээр хизаарладаг. Каспи-шадарай нам газарнуудай газарай фондын нэлэнхы ехэнхинь бэлшээридэ таарамжатай юм. Гэбэшье, уһалуурийн үгы ба үбһэ сабшагдадаггүй дээрэһээ эндэ малажал хүгжөөхэ аргагүй байдаг.

Нам газарнуудай баруун хубида Хара газарнуудай район онсо илгардаг. Эндэ сагай уларил тон хуурай байдаг, саһан багаар ородог ба зарим газарнуудтань бүришье ородоггүй. Саһагүй үбэлэй болоходо харалашаһан ургаса хадаа эндэхи дайдые хуа хара үнгэтэй болгодог юм. Эгээ иимэһээ «Хара газарнууд» гэжэ нэрэ бии болоо. Эдэ газарнууд туйлай ехэ, 4 миллион гектар талмай эзэлнэ. Каспи-шадарай нам газарнуудай баруун хубидахи бүри уһагүй эдэ газарнууд имагтал малые туубарилан адуулха бэлшээри болгогдон хэрэглэгдэдэг. Эндэхи ногоон хабартаа тэжээлэй үндэр шанартай байдаг. Тиин зундаа хатадаг, тиигээд намартаа, бороогой ороhоной һүүлэр дахинаа ургадаг.

Хүйтэнэй үедэ мал бэлшээхэдэ һайн условинуудтай ба хүйтэн һалхинһаа халхалагдаһан зохид, доро байдаг дээрэһээ Хара газарнууд хадаа мал туубарилан адуулхада тон һайн район юм.

Сталинградска гидроузелай ашаар Каспи-шадарай 11 миллионһоо дээшэ гектар хооһон ба хахад хооһон газарнууд уһажуулагдаха, 2 миллион шахуу гектар уһалагдаха байна.

Сталинградай районд Волгые плотина хааха юм. Тиин дээшээ үргэгдэһэн уһанһаа Сталинградска туйлай ехэ водохранилищи бии болгогдохо байна.

Волгын зүүн талаһаа, Сталинградска водохранилищиһаа эхи абаһан 600 километр шахуу утатай, өөрөө урдадаг уһалууриин канал татагдаха. Тэрэ хадаа Волга ба Урал хоёрой хоорондохи территори дээгүүр гаража, эдэ хоёр мүрэнүүдые нэгэдхэхэ юм.

Хойноһоо, Сталинградска каналһаа эхи абаһан уһажуулгын өөрөө урдадаг гол каналнууд урагшалха байна. Тэдэ каналнууд хамта дээрээ 2000 километр утатай байха. Волгын тунгалаг уһан эдэ каналнуудаар урдажа, Каспи-шадарай нам газарнуудай хойто хубида 6 миллионһоо дээшэ гектар бэлшээри уһажуулха ба 1 миллионһоо үлүү гектар таряалан, бэлшээри, сабшалан болон таримал ой модо уһалха байна. Эндэхи хаташаһан голнуудай һабанууд, шэргэшэһэн нуурнууд ба тооромууд уһаар дүүргэгдэхэ, дүрбэн томо водохранилищинууд ба хэдэ хэдэн нилээд баганууд тогтоомол уһанууд, сөөрэмүүд бии болгогдохо юм.

Уһажуулгын Сталинградска каналһаа хойто тээгүүр хоёрдохи канал татагдажа, Поволжьеын урда зүгэй ба Каспи-шадарай 1,5 миллион гектар газарнуудые, мүн Волго-Ахтубинска тохойн газарые уһажуулха ба уһалха байна. Эндэхи нютагуудай гүбөөлиг байһан туладань уһажуулгын ба уһалалгын системэнүүд халаа электромоторнуудаар хүдэлгэгдэдэг хүсэ ехэтэ бүлүүрнүүдээр уһые механическаар үргэлгын ашаар ашаглагдаха байна.

Волгын баруун талаһаа, Сталинградска водохранилищиһаа уһажуулгын Сарпинска канал эхи абаха байна. Энэ каналһаа аса каналнууд гаража, бэлшээринүүдые уһажуулха ба уһалалгын һалаанууд гаража, Сарпинска нам газарнуудые, Хара газарнуудта хэдэн миллион гектар талмайнуудые түүбэрилэн уһалалгада ашаглагдаха юм.

Уһажуулгын каналнууд уһагүй таланууд дээгүүр иишэ тиишээ урдажа, тэдэниие уһаар сэдхээхэ байна. Каналай Сарпинска шэргэнхэй нуурнууд дээгүүр гарахадань хоорондоо холбоотой туйлай ехэнүүд водохранилищинууд байгуулагдаха юм. Уһажуулгын Сарпинска каналһаа ба водохранилищинуудһаа һалаа каналнуудта оруулагдаха уһа хадаа хүсэтэ бүлүүрнүүдээр бүлэгдэхэ болоно, юуб гэхэдэ, тэндэхи газар үндэртэй набтартай.

Уһажуулга ба уһалалга хадаа хүдөө ажахые дэбжүүлгын условинуудые байгуулжа үгэхэ байна. Каспи-шадарай нам газарнуудта ороoһото, техническэ культуранууд хүгжөөгдэхэ, үрэ жэмэсэтэ модонууд тариглаха юм. Бэлшээринүүдые уһажуулга, тэжээлэй культурануудые уһалалга халаа малажал хүгжөөлгэдэ ехэхэн үүргэ гүйсэлхэхэ байна. Энээнэй ашаар ашаг шэмэ ехэтэй малажал хүгжөөлгэдэ, каракуль үсхэбэрилгэдэ, мяха ба һү ехээр үгэдэг томо мал, мүн адуу морилые үсхэбэрилгэдэ шухала хэрэгтэй тэжээлэй бата бэхи база байгуулагдаха.

Уһажуулгын каналнуудые зүбшуулан, водохранилищинуудые, тооромууд болон сөөрэмүүдые тойруулан, мүн тэрэшэлэн промышленностьда хэрэглэхээр тариглаһан модонууд хадаа элһэ ниитаруулгада, хооһон ба хахад хооһон сүл таланууһаа Поволжьеын районууд худар ерэдэг хуурай һалхинһаа хүдөө ажахые хүгжөөлгын нютагүүдые хамгаалгада туһалха байна.

Уһажуулга уһалалгаһаа юугээрээ илгаатай юм гэхэдэ, уһажуулгын каналнууд, водохранилищинууд, тооромууд, сөөрэмүүд ба худагууд халаа ямар юумэндэ хэрэглэгдэхэ байһанһаа, газарай үндэр набтарһаа, хүрьһэнэй геологическа байгуулалтаһаа болон нютагай бусад условинуудһаа дулдыдан бэе бэеһээ нилээд холо холо байгуулагдадаг.

Бүхэли жэл соо урдажа байдаг уһажуулгын гол гол каналнууд хоорондоо 20-һоо 40 километр хүрэтэр зайтай байдаг. Эдээнһээ гараһан уһажуулгын һалаа каналнууд бэе бэедээ нилээд дүтэ байжа, үргэлжэ гү, али таһалдалтайгаар (территориие ашаглалгаһаа дулдыдан) урдаха юм. Уһалхын тула малые дан холо ябуулхагүй гэһэн зорилго хараада абтан эдэ каналнууд татагдаһан байна.

Газар уһалхын тула тусхай, олон аса һалаатай каналнууд татагдаха. Жэшээлхэдэ, магистральна каналһаа уһа абадаг уһалууриин каналнууд хоорондоо 400-һаа 1200 метр хүрэтэр зайтай байха.

Уһажуулгын каналнууд хадаа посёлогуудые, промышленностиие, адуу малые хангажа болохо һайн шанартай сэбэр уһагүй районуудта татагдаха байна. Шэргэдэг голнууд, нуурнууд, бусад хонхор газарнууд каналнуудаар ерэһэн уһаар дүүргэгдэхэ юм.

Газар доогуураа сэбэр уһа ехэтэй зарим районуудта һуурин газарнуудые ба малые уһаар хангахын тула шахтна болон трубатай худагууд малтагдаха.

Уһажуулгын эдэ бүхы каналнууд, водохранилищинууд, тооромууд, сөөрэмүүд ба худагууд хадаа шадаал һаа ехэ газарые бэлшээридэ ба элдүүридэ хэрэглэхэ зорилготойгоор байгуулагдаха юм.

Туркмениин баруун хубидахи Каспи-шадарай тэгшэ газарые хубилгаха ба Кара-Кумын хооһон талые ажахыда ашаглаха зорилго хадаа Главна Туркменскэ каналые байгуулгаар шиидхэгдэхэ, энэ канал 7 миллион гектар бэлшээриие уһажуулха ба 1,5 миллион гектар ганданги газарые уһалха байна.

Баруун Туркмениин Каспи-шадарай тэгшэ газар хадаа дулаан газарай ургамалнуудай ургахада ехэ таарамжатай район мүн. Тиимэһээ уһа элбэгтэй болоходонь эндэ тон ехэ талмайнууд дээрэ хлопчатник, сахарна тростник, цитрусовэ, тутова модонуудые, садуудые, виноградунигуудые тариин ургуулха арга нүхэсэл бии болохо юм. Ашаг шэмэтэ малажал ба газар элдүүриие үргэн хэмжээгээр хүгжөөхын тула тон ехэ хэмжээнэй бэлшээри ба газар ашаглагдаха байна. Уһан болбол ургамалнуудта амидаралта шииг нойто үгэжэ, бэлшээриин ба сабшалангай ургасые хэдэн дахинаар дээшэлүүлхэ юм. Колхозууд ба совхозууд байгаалиин условинуудһаа дулдыдалгагүйгөөр хүдөө ажахын культурануудай ба үбһэ ногооной үндэр, тогтууритай ургаса абадаг болохо.

Сэбэр уһаар дүүргэглэһэн олон тоото тооромууд ба сөөрэмүүдтэ үнэ ехэтэй загаһанууд, уһанай шубуунууд үсхэбэрилэгдэхэ. Уһажуулгын каналнууд хадаа пассажирнуудые ба ашаа шэрэлгын химда үнэтэй уһан зам болохо байна.

Мүнөө хооһон ба хахад хооһон байһан туйлай ехэ районууд Ленин—Сталинай партиин хүсэл зоригоор, советскэ арадай хүсэл зоригоор али бухы юумээр элбэг дэлбэг хизаарнууд болон хубилхал.

Я. Пашенков,
техническэ наукануудай кандидат.

КИНО

Үнгэрэгшэ жэлдэ советскэ кинематографи «Москваһаа холо», «Кубанска хасагууд», «Баян дэлгэр зун», «Амгалан тайбан үдэрнүүдтэ» гэһэн ба бусад олон фильмүүдые зохёон гаргажа, шэнэ томотомо амжалтануудые туйлаа. Эдэ фильмнүүд соо советскэ хүнүүдэй баатар ажал, тэдэнэй өөһэдынгөө хүдэлмэридэ социалистическэ ёһоор хандалга харуулагдана. Горькиин нэрэмжэтэ Московско уранһайханай фильмнүүдэй студи 1950 ондо «Донецкэ шахтёрнууд» гэжэ уранһайханай шэнэ фильм байгуулжа, советскэ кинематографиин хүгжэлтэдэ ехэхэн оруулалта хээ. Донбассай шахтёрнуудай шэнэ габьяата ажал ба ажабайдал, агууехэ большевистскэ партиин, багша Сталинай сэсэмэргэн заабаряар нүүрһэнэй промышленностиие хүсэтэ техникээр зэбсэгжүүлгэ, коммунизмын гэрэлтэ һайхан үдэрэй улам ойротожо байһан тухайнь энэ фильм соо хэлэгдэнэ.

Донбассай нэгэ шахтада Социалистическэ Ажалай Герой Степан Павлович Недоля гэгшын хүдэлмэрилжэ эхилһээр 50 жэлэй ойе тэмдэглэлгын һайндэр болохоёо байба. Һайндэрэйхеэр хубсалһан, орден медальнуудаа яларуулһан алдарта шахтёр хани нүхэр Евгения Прохоровнатаяа хамта шахтерско поселогой улицаар ябана. Тэдэнние хүн бүхэн хүндэтэйгөөр амаршалан мэндэшэлнэ. Алдарта шахтёрой бүлые залуушуул харахадаа ехээр омогорхоно.

Шахтёрнуудай клубай һаруул уужам байшан соо Степан Павловичын алдарта ойе һайндэрлэлгэ болоно. Тэндэ хаанта засагай үедэ дарлалта үзэһэн хуушанай шахтёрнууд, советскэ үеын зол жаргалта залуушуул олоороо сугларанхай. Тэдэнэй дунда Недолиин ехэ хүбүүн, шахтын парторг Павел, бага хүбүүниинь—инженер Владимир, басаганиинь—диспетчер Лида гэгшэд бии.

Ажалша хүнүүдтэ Агууехэ Октябрьска революциин ямар ехэ эрхэ сүлөө ба зол жаргал асарһыень Степан Недолиин ажабайдал элеэр харуулна. Большевистскэ партиин, советскэ правительствын ашаар Степан Недоля суута шахтёр, тэрэнэй хүүгэдынь эрдэмдэ һураһан үндэр мэргэжэлтэд болоо. Энэ хадаа капиталистическэ байгуулалтаһаа советскэ байгуулалтын хэды шэнээн булюу ба ехэ хүсэтэй байһыень үшөө дахин гэршэлнэ.

Хаанта Россин үедэ шахтёрнуудай хэмжээгүй хүндэ хүшэр условидо ажаллдаг байһыень фильмын хэдэн кадрнууд харуулна. Шахтёрнууд гансахан лэ балтаар шулуу нүүрһэ түгдэлжэ унагаана. Тиигээд тэдэнэр набтархан забой соогуур мүлхижэ ябаад, шаргада ашаһан нүүрһэеэ шахта сооһоо гаргадаг газар хүрэтэр абаашана. Степан Недоля арба һаяхан гараад ябахадаа иимэ шахтада хүдэлмэрилжэ эхилээ юм. Тэрэ иимэ условидо 20 шахуу жэл соо хүдэлмэрилөө.

Удаань кинохарагшад шэнэ техникээр зэбсэглэгдэһэн мүнөөнэй Донбассай шахтые омогорхолтойгоор харана. Тэндэ хүшэр хүндэ хүдэлмэри бүримүһэн механизацилагдаа. Хүсэ ехэтэ оньһон машинанууд хүдэлмэрилнэ. Инженер Трофименко нүүрһэнэй комбайн хаалган зохёогоод, ашаглалгада оруулхые бэлэдхэнэ. Түрүүшээр комбайнаниинь хүдэлмэрилжэ үгэнэгүй. Шэнэ машинынгаа дутагдалнуудые элирүүлээд, заһабарилхын тулада инженер Трофименко ехэ оролдолго гарган эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Зарим бэрхэшээлнүүдэй ушарбашье, тэрэ урмаа хухарнагүй. Зүгөөр, инженер-конструктор гансаараа бэшэ. Шахтын бүхы коллектив тэрэнэй хүдэлмэридэ туһална. Урдань шофёр ябаһанаа нүүрһэнэй комбайнай механик-жолоодогшо болохые һайн дураараа хүсэһэн Андрей Постойко, залуу инженер Владимир Недоля, шахтын парторг Павел Недоля ба бусад Трофименкодэ туһалалсана.

Трофименкын шэнэ комбайнай хэр зэргээр ашаглалгада оруулагдажа байһаниие шалгахаяа партиин обкомой секретарь Кравцов нүүрһэнэй промышленностиин Министр хоёр шахта ерэнэ. Нүүрһэнэй комбайн һайнаар, һаадгүйгөөр хүдэлмэрилдэг боложо, ашаглалгада оруулагдана. Шахтын залуушуул шэнэ комбайн тухай дуу зохёоно.

Парти ба правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй, нүхэр Сталинтай Кравцов Министр хоёрой уулзалга илангаяа һонирхолтой. Нүхэр Сталин тэдэнһээ нүүрһэнэй комбайн хүдэлмэришэдэй ажалые хэр хүнгэдхэхэб, ажалай бүтээсые хэды шэнээнээр дээшэлүүлхэб гэжэ ехэ анхаралтайгаар асууна. Хэды комбайн түрүүшын үедэ ашаглалгада оруулха гэжэ һананабта гэжэ Министрһээ нүхэр Сталинай асуухадань, тэрэ даб дээрэ 100 комбайн ашаглахаар хараалнабди гэжэ харюусана.

Түрүүшын үедэ 500 комбайн ашаглаха ёһотойбди гэжэ һананаб, 100 комбайн шахтануудта нэгэ нэгээршье хүрэхэгүйл гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ. Шэнэ оньһото машинануудые ашаглахадаа хүдэлмэришэдэйнгөө техническэ мэргэжэлые улам дээшэлүүлжэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болотор ургуулха ёһотойбди гэжэ нүхэр Сталин Министртэ заабари үгэнэ. Фильмын энэ сценэ хадаа социалистическэ индустриие хүгжөөхэ, ажалшадай ажана тэниглэн байдалые улам һайжаруулха хэрэгтэ большевистскэ партиин ба агуу ехэ вождь И. В. Сталинай саг үргэлжэ халуун анхаралаа табидагынь, коммунизмын гэрэлтэ үдэрэй бүри ойротожо байһыень элеэр харуулна.

Горовой гэгшын хүтэлбэрилдэг шахтада нүүрһэнэй комбайние эгээл түрүүлэн ашаглана. Тиигэжэ шахтын ажабайдалда ехэхэн хубилалта болоно. Түрүү шахтёрнууд шэнэ комбайн шудалжа эхилнэ. Диспетчер Лида Недоля институтда һурахаяа ошоно. Залуу инженер Владимир Недоля шахтын главна диспетчер болоно. Шахтын начальник Горовой намайе һайндураарни тушаалһаам сүлөөлыт гэжэ партиин обкомой секретарь Кравцовто хандана. Горовой хадаа өөрөө олон жэлдэ жинрэй шахтёроор хүдэлмэрилһэн, баян дүй дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэ. Практическа дүй дүршэл ехэтэй, шахтаа һайнаар хүтэлбэрилдэгшье һаа, теоретическэ бэлэдхэл багатайб гэжэ тэрэ өөрөө мэдэрнэ. Шахтамнай мүнөө бүхэли завод болоо, тиимэһээнь үндэр мэргэжэлтэй инженер шахтые хүтэлбэрилхэ ёһотой гэжэ Кравцовто Горовой хөөрэнэ. Горовой залуу шахтёрнуудые хүмүүжүүлэгшэ болоно. Зүгөөр, залуу шахтёр Вася Орлов шэнэ комбайнай механик-жолоодогшын һурагшаар хүдэлмэрилхэеэ дурагүйлхэнэ. Урдань шахта соогоо суутай түрүү шахтёр байһанаа һурагша болохо эшхэбтэр гэжэ бодоно. Тиигээд Кузбасс ошожо, ажалай шэнэ амжалта туйлажа, өөрыгөө алдаршуулха гэжэ тэрэ шиидэнэ. Вокзал дээрэ Вася Орлов Горовойтой уулзажа, үни удаан хөөрэлдэхэдөө өөрынгөө алдууе мэдэрнэ. Иигэжэ энэ фильм советскэ хүнүүдэй ушар ёһо мэдэхэ ябадалайнь улам ургажа байһые харуулна.

Нүүрһэ малтан абалгын процессүүдые механизацилһанай ба шэнэ техникые һайнаар ашаглаһанай ашаар тус шахта табанжэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид амжалтатайгаар дүүргэнэ. Суута шахтёр Степан Недоля, залуушуул Андрей Постойко, Василий Орлов ба бусадай даалгабарияа дүүргээд, забойһоо гарахадань тэдэниие шахтын коллектив хүндэтэйгөөр угтана. Тэндэ баярай митинг болоно.

«Донецкэ шахтёрнууд» гэжэ фильм зохёон гаргагшад советскэ шахтёрнуудай бодото ажабайдалые кино харагшадта ехэ ойлгосотойгоор, эли тодоор ба реалистическээр харуулжа шадаһан байна.

Тус фильм мүнөө республикымнай кинотеатрнуудай экранууд дээрэ табигдажа байна. Шахтернуудай алдарта ажал тухай фильмые ажалшад ехэ һонирхон харана.

Б. Дондоков.

Олониитын дуунай конкурс

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгые эрхилхэ Управлени ба советскэ композиторнуудай Союз 1951 оной июниин 1-һээ августын 1 хүрэтэр бурят-монгол хэлэн дээрэ олониитын эрхим дуунуудые зохёолгын конкурс соносхобо.

Конкурсдо зорюулан бэшэгдэһэн дуунууд манай республикын түрүү хүнүүдэй образуудые, бурят-монгол арадай зол жаргалта ажабайдалые, хүдэлмэришэдэй, колхозниггуудай, интеллигенциин габьяата ажал хүдэлмэриие, советскэ общество хүгжөөхэ хэрэгтэ Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэрилхы үүргые, советскэ арадаар толгойлогдоһон прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй эб найрамдалай түлөө тэмсэлые харуулха ёһотой.

Бурят-монгол хэлэн дээрэ зохёоһон элдэб жанрын шэнэ дуунуудаа композиторнууд конкурсдо табиха юм. Бурят-монгол авторнуудай сборнигуудта ба «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ толилогдоһон зохёолнуудые дуунуудай текстнүүд болгон хэрэглэхые дурадхагдана.

Эрхим һайнаар дуу зохёогшод шанда хүртэхэ байна. Нэгэдэхи, хоёрдохи ба 2 гурбадахи шангууд тогтоогдонхой. Манай композиторнууд ба бурят-монгол хүгжэмэй зохёолнуудые найруулгада хабаадагшад тус конкурсдо эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, июниин 1. (ТАСС). Бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин частьнууд Хитадай һайндуратантай нигта харилсаатай ябажа, 38-дахи параллельһээ хойгуур американо-английска интервенционистска сэрэгүүдэй контродобтолгонуудые амжалтатайгаар гэдэргэнь сохин, тэдэнэй хүнүүд ба техникые ехэхэн гээлтэ хоролтонуудта оруулжа байна гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Мүнөөдэр Арадай армиин авиаци агаарай байлдаануудта «В—29» гэжэ американска бомбардировщигые буудан унагаагаа. Самолёт буудагшад-истребительнүүд дайсанай 3 самоледуудые буудажа унагааһан байна.

Вьетнамдахи дайнай ябуулганууд

ШАНХАЙ, июниин 1. (ТАСС). Вьетнамска информационно агентство хадаа Вьетнамска Арадай армиин верховно командованиин коммюнике тунхаглаба. Арадай армиин частьнууд болбол Улаан мүрэнэй адагай һалаагай урда тээ байдаг Нинь-Бинь гэжэ районд охи дайсанай хамгаалгын линидэ энэ оной майн 28 ба 29-нэй үдэрнүүдтэ добтолго хэбэ гэжэ тус коммюнике соо хэлэгдэнэ. Хоёр үдэрэй туршада болоһон байлдаануудай эсэстэ Нинь-Бинь городтохи дайсанай бүхы хүсэнүүд усадхагдаа. Дэ гэжэ мүрэн дээгүүр Нам-Диньһээ ерэжэ ябаһан французска нэмэлтэ сэрэгүүд хүндэ гээлтэ хоролтодо оруулагдан, гэдэргээ сохигдоо. Сэрэгэй нэгэ судно уһанда шэнгээгдээ. Арадай армиин частьнууд майн 30-най үглөөнэй үүрээр Нинь-Бинь городто дүүрэн хиналта табяа.

Энээнтэй нэгэн доро Арадай армиин частьнууд хадаа Дэ мүрэнэй эрьеэр Фу-Ли-һээ Нинь-Бинь хүрэтэр байралһан французска хамгаалгын юһэн позицинуудые усадхаа. Ханойһоо баруун-урда 90 километртэ байдаг ниньбиньскэ фронт дээрэ Арадай армиин частьнууд Чуа-Бак, Ко-Да, Ен-Вен, Бен-Ксан, Ен-Дем-дэхи болон бусад аванпостнуудые усадхаа. Дайсанай 330 солдадууд ба офицернүүд алагдаһан ба буу зэбсэгүүд болон сэрэгэй хэрэгсэлнүүд абтаһан байна.

Армида шэнээр татагдаһан залуу сэрэгшэд постнуудай нэгэндэ өөһэдынгөө французска командирые алаад, Арадай армиин сэрэгшэдэй талада ороо.

Англиин танкова моторнуудай заводто забастовко болобо

ЛОНДОН, майн 31. (ТАСС). «Таймс» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, хангалгын министерстводэ хамаатай Бирмингамдахи танкова моторнуудай заводой 2500 хүдэлмэришэд забастовко соносхоо. Тус заводой хүдэлмэришэд салин хүлһөө дээшэлүүлхэ ябадал туйлаха зорилгоор майн 28-да 3 часай забастовко хэһэн байна. Дары хэлсээ хэжэ эхилхэбди гэжэ администрациингаа найдуулхадань лэ хүдэлмэрээ эхилһэн байха юм.

Хэлсээн таһалдаа гэжэ мэдэмсээрээ тэдэ хүдэлмэришэд үсэгэлдэр дахин хүдэлмэрээ зогсоохоор шиидээ.

Зүүн-Урда Азидахи англо-американска зүрилдөөнүүд

ПРАГА, июниин 1. (ТАСС) Англиин, США-гэй ба Франциин сэрэгэй дээдэ түлөөлэгшэдэй һаяхан болоһон сингапурска зүблөөн дээрэ английска ба американска империалистнуудай хоорондо Зүүн-Урда Азида тэдээнэй хэниинь хүтэлбэрилхы үүргэ гүйсэдхэхэ ёһотойб гэһэн асуудалаар ехэхэн арсалдаан гараа гэжэ Телепресс агентствын Сингапурдахи корреспондент дамжуулба.

Сингапурска зүблөөн болбол хараалагдаһан сагһаа удаан үргэлжэлһэн болобошье, хэлсэгдэһэн асуудалаар али нэгэн хэлсээ баталжа шадаагүй гэжэ корреспондент бэшэнэ.

Американска һурагшадай тэсэшэгүй хүндэ байдал

НЬЮ-ЙОРК, майн 31. (ТАСС). Американска журналист Эрл Конрад гэгшын бэшэһэн, США-да һаяхан хэблэгдэн гараһан «һургуулидахи уршагта байдал» гэжэ ном дотор США-да ургажа ябаа залуу үетэниие һургалгын системын үнэнтэ байдал эли тодоор харуулагданхай. Энэ ном хэблэгдэн гараһанай һүүлээр тэрэ дары «харата ябуулга гээшэ» гэжэ соносхогдоһон байха юм.

Эрл Конрад болбол США-дахи һуралсалай системэ «кризистэ байдалһаа хэзээшье гараагүй юм», тус системэ хадаа «мүнөө үедэ тон хүндэ кризистэ ороод байна» гэжэ тэмдэглэнэ. Автор болбол США-да үхибүүдые һургалга хуушанай методүүдээр ябуулагдахаһаа гадна, жэжэ ба томо наймаашадай ашаг олзын зэбсэг болонхой гэжэ харуулна.

Өөрынгөө хэһэн тобшололнуудые баталхын тула Конрад болбол официальна документнүүдые, ниитын организацинуудай мэдүүлгэнүүдые, гэгээрэлэй асуудалнуудые эрхилдэг соведүүдэй элидхэлнүүдые, багшанартай ба һурагшадтай хэһэн өөрынгөө хөөрэлдөөнүүдые хэрэглээ.

Номой түрүүшын бүлэгүүд хадаа үхибүүдые һургуулида эхилэн һургалгада зорюулагданхай. Эли тодо жэшээнүүдые хэрэглэжэ, һургуулинуудай адресуудые ба багшанарай нэрэнүүдые заажа, Конрад болбол американска үхибүүдэй һургуулиин богоһо алхан оро хотойнь сасуу тэдэниие моральнаар мунхаруулга эхилнэ гэжэ харуулна. Һургуулиин эхилһэнэй анха түрүүшын үдэр агаарһаа хамгаалалгын, атомна ба бусад тревогонууд хэгдэнэ. Үхибүүд хадаа уншажа ба бэшэжэ һурахын орондо багшанарай хэлэхые имагтал шагнаад үнгэрнэ. Юуб гэхэдэ, нэгэ класста 60, заримдаа 70 үхибүүд һурадаг, тиимэһээнь багша болбол үхибүүн бүхэндэ тусхай анхарал хандуулха аргагүй байдаг. Тиигээд үхибүүдэй ойлгосонь муу.

Һургуулиин администраторнуудай американска ассоциациин жэл бүриин тоосооһоо абтажа, ном дотор оруулагдаһан мэдээнэй ёһоор, нэгэ миллионһоо дээшэ тооной үхибүүд шэхэ хатуутай,, 300.000-һаа дээшэ һурагшад физическэ дутагдалнуудтай, 300.000 шахуу үхибүүд эпилепси (унжагайрһан нервнэ үбшэн) үбшэндэ нэрбэгдэнхэй, 450 мянгаһаа дээшэ һурагшад ухаа муутай гэжэ бүридхэгдэһэн байна. Гэгээрэлэй асуудалнуудые эрхилхэ управлениин мэдээнэй ёһоор, американска һургуулинуудта 3 миллионһоо дээшэ тооной үхибүүд нервнэ үбшэнтэй гэжэ бүридхэгдэһэн байна.

Физическэ дутагдалнуудтай олон миллион һурагшадай тэсэшэгүй хүндэ байдал тушаа ямаршье анхарал табигданагүй шахуу.

США-гэй һургуулинуудта үхибүүдтэ тус бүридэнь хандаха ябадал байхагүй. Үхибүүнэй аяг зан ямар байнаб, тэрэ юундэ мууса һуранаб гэхэ мэтын асуудалнуудые һургуулида хэншье һонирхоногүй.

Американска правительство болбол яаралтайгаар зэбсэгжэлгэдэ мүнгэ һомололгые жэлһээ жэлдэ эрид ехээр дээшэлүүлжэ байдаг болобошье, һуралсалда мүнгэ зөөри һомололгые огто дээшэлүүлнэгүй. Жэл бүри сэрэгэй бэлэдхэлдэ гаргашалагдадаг мүнгэндэ орходоо һуралсалда 300—500 дахин бага мүнгэн һомологдоно.

Үхибүүдэй ажалай условинуудые шэнжэлжэ байдаг национальна комитедэй мэдээнэй ёһоор, «жэл бүри нэгэ миллионһоо 1.250 мянга хүрэтэр үхибүүд эхин һургуулинуудаа орхижо, хүдэлмэри бэдэрхээ ошодог байна».

Номой ехэхэн хубинь багшанарай хүшэр хүндэ байдалда зорюулагданхай. Мүнөө, «этигэмжэ багатай этэгээдүүдтэй» тэмсэхэ гэһэн шалтагаар прогрессивнэ багшанарай мүрдэгдэжэ ба хүдэлмэриһөө гаргагдажа байһан дээрэһээ американска һургуулида илангаяа хүндэ байдал тохёолдоо гэжэ номой автор заана.

Американска һургуулиие милитаризацилга тон үргэн хэмжээтэйгээр ябуулагдана. Хэрбээ һургуулиие милитаризацилгын энэ темпээрээ ябуулагдаа һаань, һургуулинуудта багшанар бэшэ, харин офицернүүд хэрэгтэй болохо байна гэжэ Конрад бэшэнэ.

Спорт

Түрүү һууриин түл…

Һаяхан, Иркутск городто … точно-Сибирский путь» … шанда хүртэхын түлөө эст… үнгэргэгдөө. Энэ эстафетэд… кутск городой ба Зүүн-Сиб… түмэр замай Улан-Удын … ниин спортсменүүд хабаадал… байна.

Эстафетэ 7 этаптайгаар … метртэ үнгэргэгдөө. Түрүү … риин түлөө команда бүхэнэй … лектив шанга тэмсэл хээ. … сөөнэй эсэстэ, түмэр замай У… Удын отделениин физкульту… гуудай команда хоёрдохи һу… гараһан байна. Физкультурн… Ш. Баландина, Е. Оста… Ю. Кузьмин, Л. Иванов ба … һайн амжалтануудые туйлаа.

Б. Баб…

Шэнэ общество

Курумканай аймцентртэ «Ис… гэжэ һайндуранай спортивна … щество шэнээр эмхидхэгдэв. … хи эмхи зургаануудай ба орг… зацинуудай хүдэлмэрилэгшэд … обществын гэшүүд боложо о… роо ороо.

Һаяхан тус обществын ко… ренци боложо, хүдэлмэрээ … хэ комитет һунгаа. Физкул… ба спортын аймагай комитет… рүүлэгшэ нүхэр Петелин … ренци дээрэ элидхэл хэжэ, … шествын саашанхи хүдэлм… зорилгонуудые табиһан ба… Конференциин делегадууд үг… лэхэ зуураа, обществын хүд… риие һайнаар табиха тушаа … дынгөө һанамжануудые хэлэ…

П. Дондуп…

Мэргэн буудалгын мүрысөөн

Кударын аймагай олон кол… нигууд буудалгаар Бүхэросси… заочно мүрысөөндэ хабаадал… Энэ мүрысөөн Ждановай, Кал… най нэрэмжэтэ, «Красный … харь», «Заря» болон бусад ко… зуудта үнгэргэгдэбэ. Тэдэнэй … һаа Калининай нэрэмжэтэ, … ря», «Баян булаг» колхоу… буудагшадай команданууд … амжалтануудые туйлаа. Ко… гууд-буудагшад Жамьянов, … дарев, Хутаков, Цыбиков … шэд буудалгаар нормону… дүүргэһэн байна.

И. Поли…

Хүндэтэй болоһон һаалишан

Калининай нэрэмжэтэ колхо… (Кяхта) һүнэй-товарна фер… һаалишан нүхэр Злыгостева … сэхэ ажалаараа малшадай … дунда хүндэтэй болонхой.

Нүхэр Злыгостева даажа ба… үнеэдээ тобир тарганаар … оруулаа. Мүнөө тэрэ 5 ту… абаад, зоотехническэ заабар… ёһоор түлжүүлжэ байна. Һ… үдэрнүүдтэ тэрэнэй хаража … һан үшөө 5 үнеэд тугаллахаар … леэгдэнэ.

Д. Чултум…

Харюусалгата редак…
Б. А. ОЧИРО…

МҮНӨӨДЭР КИНО ТЕАТРНУУДТ…

Кинотеатр «ПРОГРЕСС»—«Те… Эхэ оронтой юм» (12, 14 часууд… «Донецкэ шахтёрнууд» (16, 18, … часуудһаа), «Нэрэгүй арал» (2… 30 минутаһаа).

Кинотеатр «ЭРДЭМ»—«… хүлеэ» (15, 17, 19, 21 часууд… «Заан ба аргамжахан» (11, 13 … һаа).

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэр… тэ стадион—Үдэрэй 11 часһаа … атлетикээр Бурят-Монголой обла… …этэй түрүү һууриин түлөө мү… үнгэргэгдэхэ. Мүрысөөндэ «… «Медик», «Наука», «Локо… (ПВЗ-гэй), «Локомотив» (транспор… гэжэ спортивна обществонуудай … дануул, мүн түмэр замай ба … ажахын техникумүүдэй физкуль… гуудай коллективүүд уулзаха.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84, мест. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н—03608. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000